

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

33E JAARGANG

WOENSDAG 24 MAART 1948

No. 1611

COMMISSIE VAN REDACTIE:

Ch. Glasz; H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;
F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Verschelen.

Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.

De rubriek „Dezer Dagen” is in dit nummer verplaatst
naar blz. 223.

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	223
Dezer Dagen	223
Naar de Russische superstaat of naar decentralisatie van de staatsmacht? door Mr K. P. van der Mandele	224
De politiek van het ruime geld door C. S. Jonker....	225
Internationale belangenkoppeling in de tuinbouw door W. J. Sangers	227
Statistische bepaling van de gebruiksmogelijkheid en het gebruik der wilde binnenvloot door H. A. A. de Melverda	230
Ondernemer en pariteit, door J. Verster	233
Boekbespreking:	
Tj. S. Visser, Mr P. D. Sanderse, N. Ypenburg en J. L. Dullfer, „Belastingherziening 1947”, bespr. door J. C. Brezel ..	234
Aantekening:	
De tinmarkt]	234
Internationale notities:	
E.R.P. en inflatie	236
Hyperinflatie in China	236
De internationale tarweconferentie	236
Een Engelse stem over Nederland	237
Geld- en kapitaalmarkt	237
Statistieken:	
Bankstaten	237

Prof. Mr G. W. J. Bruins †

Geheel onverwacht is een merkwaardige persoonlijkheid
de Nederlandse gemeenschap ontvallen. De stichter van
dit weekblad, die als eerste redacteur er zijn naam aan
verbond en er zijn stempel op drukte, is heengegaan.

Een merkwaardig man: een scherp verstand, een
verrassend snel begrip, een uitermate brede belangstelling.
Het was steeds en vóór alles het actuele, dat hem trok.
Het grotere werk, waartoe hij zeker in staat zou zijn ge-
weest, werd verdrongen door de grote vraagstukken van
de tijd. Op die vraagstukken wist hij met zijn scherpe
onderscheidingsvermogen, waarin verstandelijke over-
weging en intuïtie in de juiste verhouding gemengd waren,
een kijk te geven, die voor menigeen nieuwe perspectieven
opende. Wanneer het volgende actuele vraagstuk op ge-
heel ander gebied lag, was dat evenzo: met verwonderlijke
snelheid werkte hij zich in op terreinen, welke hem tevoren
vreemd waren geweest.

Iemand met zulk een zich steeds vernieuwende belang-
stelling en zulk een snelle en scherpe geest is niet bestemd
om jarenlang éénzelfde ambt te vervullen. Hij is de ideale
man-ter-beschikking voor adviezen, onderhandeling, toe-
zicht, vertegenwoordiging. Bruins bewoog zich gemak-
kelijk, sprak vlot zijn talen en er ging een zekere bekoring
van hem uit, die hem in staat stelde relaties aan te
knopen en vast te houden, zodat hij voor alle vermelde
functies van grote waarde was. Dit alles ging gepaard
met een onmiskenbaar organisatietalent.

Zijn loopbaan wijst het uit. Ambtenaar ter provinciale
griffie van Zuid-Holland, hoogleraar — en eerste rector-
magnificus in de moeizame opbouwperiode — aan de
jeugdige hogeschool te Rotterdam, Volkenbondscommis-
saris bij de Duitse Rijksbank, Koninklijk commissaris
bij De Nederlandsche Bank, Directeur van het Clearing
Instituut, Bestuurder van het Internationale Monetaire
Fonds. Daarnaast talrijke adviserende en representerende
opdrachten, in binnen- en buitenland, teveel om te ver-
melden.

Hier zij vooral gememoreerd zijn redacteurschap
van de „Economisch-Statistische Berichten”. In de
oorlogsjaren 1914—1915 was van vele zijden, uit het
bedrijfsleven, uit de wetenschapsmilieus, uit de jonge
Rotterdamse studentenwereld, die wens opgekomen,
een Nederlands economisch tijdschrift te hebben, gewijd
aan de vraagstukken van de dag. Bruins nam het initiatief,
verenigde de krachten en verrichtte de daad: Met nog
zwakke krachten, met redacteurs, die somtijds op het
laatste ogenblik, in enkele nachturen, open kolommen
moesten vullen, waagde hij de start. En het lukte, mede
door de oorspronkelijke kijk, die zijn artikelen op de
financiële, monetaire, handelspolitieke en internationale
vraagstukken van de dag gaven.

Nog steeds heeft dit weekblad zowel de uiterlijke vorm
als de redactionele opzet, welke het voor zijn eerste num-
mer, dd. 5 Januari 1916, van Bruins ontving. Dankbaar
gedenken wij hem, die de juiste weg heeft gebaad.

The Statist

ESTABLISHED 1878

An Independent Journal of Finance
and Trade

★
OBJECTIVE APPRAISALS
CONSIDERED JUDGMENT
IMPARTIAL OPINION

★
Contains most complete range of
British economic and financial statist-
ics published in any weekly journal

★
World wide circulation

★
Annual subscription rate: (post free-
to include all supplements). £ 3:2:6
(fl 33,40)

*A Special Supplement on Economic Con-
ditions in The Netherlands was published
on January 31. A limited number of this
Supplement remain for sale.*

LONDON: 51, CANNON STREET, E.C. 4

„HOLLANDIA“

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

LEES:

En nu:
GROTE SCHOONMAAK
het hoofdartikel van deze week in

DE ZAKENWERELD

WEEKBLAD VOOR HANDEL, INDUSTRIE EN FINANCIËN
HERENGRACHT 342 - AMSTERDAM-C.

Vermogensheffingen

Objectieve en deskundige
voorlichting aan bedrijven en
particulieren die een deel van
hun vermogen moeten vrij-
maken voor betaling der ko-
mende heffingen, verstrekt de

Naaml. Venn.

Hollandsche Belegging- en Beheer-Mij.

Anno 1930

Keizersgracht 706 - Amsterdam C

Commissarissen:

Prof. Ir. I. P. de Vooy;

Drs. J. H. Gispén;

Mr. J. E. Scholteus.

Directie:

Gerlof Verwey;

Dr. F. Ph. Groeneveld;

A. C. Leeuwenburgh.

ROTTERDAMSCHÉ
BANK

225 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

REISCHÉQUES

VOOR

BELGIË

Behandeling van alle
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantien.

R. MEES & ZONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Maakt gebruik

van onze speciale rubriek
„Vacatures“ voor het
oproepen van sollicitan-
ten voor leidende functies

Verliesposten Voorkomend Systeem

bestaande uit 4 Diensten - **V.V.S.** -

Het V.V.S. is een onmisbaar hulpmiddel bij het
gezonderen van uitstaande credieten. Aan-
vaard als onderdeel der debiteuren-administra-
tie, zal het van groote praktische waarde blijken
te zijn.

Onze V.V.S.-brochure wordt op aanvraag kosteloos toegezonden

Van der Graaf & Co's bureaux voor den handel N.V.

Amstelstraat 14-18, Amsterdam-C, Telefoon 38631 (5 lijnen)

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

Mr K. P. van der Mandele, *Naar de Russische superstaat of naar decentralisatie van de staatsmacht?*

Nu de Sovjet-Unie bezig is de organisatie van het „roebelblok” in snel tempo te voltooien, moet in het Westen een weg worden gebaad naar snelle en krachtige coördinatie van belangen. In drieërlei opzicht zal richting worden gegeven aan een economisch verband tussen de Westelijke deelgenoten. In de eerste plaats wil men streven naar regionale samenwerking, op voorbeeld van Benelux. Ten tweede wil men tot een super-nationale economische binding komen. Een derde richting hangt samen met het Marshall-plan, door hetwelk een centrale clearing van dollarleveranties tegen West-Europese leveranties mogelijk wordt. Nederland dient deze lijnen te onderkennen, bereid om mede te werken.

C. S. Jonker, *De politiek van het ruime geld.*

Sinds 1925 wordt de geldpolitiek beheerst door het streven naar ruim geld. Het toen ingevoerde stelsel was in feite een inflationistisch geldstelsel, dat geleid heeft tot een multiplere creditcreatie over de gehele wereld. De ruimgeldpolitiek, voortgezet na 1929 en ook thans nog in zwang, veroorzaakt een onveranderd nadelige beïnvloeding van de waarde van het geld; het leven wordt steeds duurder, de export wordt bemoeilijkt. Terugkeer tot een meer normale economische ontwikkeling vereist een gezonder geldpolitiek. Indien om politieke redenen een gezonder monetaire en budgetaire politiek niet mogelijk zal zijn, zal een derde prijs- en loonronde en een nieuwe devaluatie uiteindelijk onvermijdelijk zijn.

W. J. Sangers, *Internationale belangenkoppeling in de tuinbouw.*

Internationale economische betrekkingen zullen bestendiger zijn, naarmate wederzijds méér parallele belangen in het geding komen. Van dergelijke parallele belangen — er ook van strijdige, die internationaal een afstotende werking uitoefenen — geeft onze tuinbouw verschillende voorbeelden. Zo is er een belangencontroverse tussen onze kasbloemkwekers en onze bloembollenexporteurs, wier belangen echter parallel lopen met die der buitenlandse „trekkers”. Paralleliteit en strijdigheid van belangen hebben verschillende handelspolitieke consequenties, welke, ten einde het ontstaan van internationale en nationale weerstanden zoveel mogelijk te beperken, niet mogen worden verwaarloosd.

H. A. A. de Melverda, *Statistische bepaling van de gebruiksmogelijkheid en het gebruik der wilde binnenvloot.*

De statistieken der wilde binnenvloot, zoals zij regelmatig verschijnen in de „Maandstatistiek van Verkeer en Vervoer in Nederland”, bevatten weliswaar een schat van gegevens, doch zij blijven op enige belangrijke punten lacunes vertonen. Daardoor ontstaat het gevaar, dat men de beschikbare gegevens onjuist interpreteert. De belangrijkste lacune is het ontbreken van een indicatie van gebruik en gebruiksmogelijkheid der wilde binnenvloot. Bewerking der gegevens ter aanvulling dezer lacune — waarvoor schr. een schema geeft — levert een aantal belangrijke kengetallen op, waardoor het overheidsbeleid een veel juister richtsnoer zal worden gegeven.

J. Verster, *Ondernemer en pariteit.*

Toegegeven dat de zelfstandigheid der ondernemers door paritaire bestuurscolleges in de te vormen bedrijven wellicht niet sterk zal worden aangetast, zijn er tegen pariteit toch ernstige bezwaren. Deze zijn zowel theoretisch — in lagere organen hebben de door de colleges te nemen beslissingen slechts geringe sociale repercussies — als praktisch van aard. Wordt voorts het ontwerp van wet op de ondernemingsraden ongewijzigd van kracht, dan zal de pariteit de zelfstandige functie van de ondernemer ernstig bedreigen.

DEZER DAGEN

gaan de volken naar een schijnbaar dieptepunt. Door elkaar klagen de stemmen aan. De President der Verenigde Staten heeft het woord genomen voor de volledige volksvertegenwoordiging; hij heeft gewezen op de noodzaak het onmisbaar program van hulp aan Europa te steunen door militaire paraatheid van de Verenigde Staten. In een doorgaande klank heeft zijn Minister van Buitenlandse Zaken deze woorden onderstreept. Zij hebben de beschuldiging van geestdrijverij van zich willen houden; met nadruk heeft de President vooral gewezen op de opgehouden mogelijkheid tot betere internationale verstandhouding.

Het eerste verzoek, waarmede de drie overige grote mogendheden zich in dit opzicht tot Rusland richten, schijnt eerder geschikt om tot nog scherper uiteenzetten der standpunten te leiden. De Westelijke mogendheden zijn er voor, Triëst vrij en onbelemmerd aan Italië terug te geven. Tijd en plaats van bekendmaking, zomede de motivering, geven dit verzoek een pragmatisch karakter; het is zeker geen simpel gebaar van internationale rechtvaardigheid. Het eerste antwoord is een begrijpelijk scherp protest van Joegoslavië. De Russen denken nog; zij hebben over de Londense opvattingen betreffende de toekomst van West-Duitsland zich reeds geuit. De geallieerde bestuursraad te Berlijn hebben zij de rug toegekeerd:

„Wat magh hier doch anders uyt volghen dan een venijnlijk ongenoeghen met een pijnlijk wroeghen”, een vraag van Coornhert, die de Amerikanen zagen als antwoord op hun eigen verdelingsplan van Palestina. Zo wendden zij zich af van dit plan, het enige, waarover zij, voorzover bekend, met de Russen gelijkelijk dachten. Daar de Russische vertegenwoordiger bij zijn oorspronkelijk standpunt bleef, is men ook op dit punt uiteengegaan.

Dit is het continuo, dat de handeling overal vergezelt. Ook sommige zeer stille. Zo vertrok de Finse delegatie voor onderhandelingen naar Moskou, in de wetenschap, dat de financiële eisen op het land gelegd reeds vóór hun vertrek waren verzwaaard. „Een duldend hart, immers, heeft het lot aan de mensen in de borst geplaatst”, schreef Homerus reeds.

Duldend, maar niet lijdzaam. Daarom ook mag de beweging naar het dieptepunt nog schijnbaar heten. Er is een erkennen van een toestand, die tenminste van het einde van de oorlog heeft bestaan; het zien van de afgrond is het eerste middel om het intuïmen te voorkomen, ook al beklemmt het sommige harten. „Maar de stantvasticheyd werkt meest zelve ende voorneemlyck in den voortgang van wel begonnen zaken”, het is weer de kloek Coornhert. In deze geest was het streven van de Westelijke samenwerking en de ernstige pogingen op de zestienlandenconferentie te Parijs. Zo zijn ook de handelsverdragen, die de economische functie van Europa als geheel helpen schragen, waar Frankrijk door een gelijktijdig verdrag met Italië en Polen een goed voorbeeld van gaf.

Een man, wiens werkkraft en plichtsbetrachting Nederland hierin tot steun zouden zijn geweest, is ons thans ontvallen. Wij betreuren het verlies van oud-Minister Huysmans, bestuurder zonder politiek apriorisme.

SOMMAIRE.

Dr K. P. van der Mandele, *Le système totalitaire soviétique et la coopération occidentale.*

C. S. Jonker, *La politique de monnaie à bon marché.*

W. J. Sangers, *Quelques aspects internationaux de l'horticulture néerlandaise.*

H. A. A. de Melverda, *Analyse statistique de la navigation intérieure aux Pays-Bas.*

J. Verster, *L'entrepreneur et le conseil d'entreprise.*

NAAR DE RUSSISCHE SUPERSTAAT OF NAAR DECENTRALISATIE VAN DE STAATSMACHT?

Wij staan weer „tussen twee werelden”. De eerste grote oorlog had aan de oude maatschappij reeds duchtig geschud; de tweede heeft haar zulke slagen toegebracht, dat een volledige heroriëntering nodig is. Wij hebben de taak niet alleen om steden, huizen en havens te herstellen en te herbouwen, maar tevens om een reconstructie te maken van de Staat, van de maatschappij, van de wereld.

In die wereld zijn met ruwe bijlagen geweldige kloven gehakt; zij is zelfs over een grote lengte geheel gespleten. Aan beide zijden van die scheur geeft men er zich rekenschap van, hoe *politiek-staatkundig* landen en volken moeten worden geregeerd, gegroepeerd, gedecentraliseerd, gemancipeerd.

Aan de ene zijde, de Oostelijke, heeft men het grote voordeel van niet te twijfelen, in welke richting men heeft te gaan. De opbouw van het nieuwe systeem is reeds lang geleden begonnen; het heeft al vele proeven en beproevingen doorstaan en het heeft reeds zovele correcties ondergaan, dat men nu sterk-bewust en krachtig kan aansturen niet alleen op consolidatie van de oude kernlanden, maar ook op een integrering van buurstaten in dat systeem op zodanig-principieel-consekwente wijze, dat kern en rand één stevig geheel zullen worden. Dit alles uitgevoerd op de snelle, *doortastende* wijze die het kenmerk is van het totalitaire.

Aan de andere zijde, de democratische, is men nog aan het *aftasten* hoe en wat en waar men moet bouwen, herbouwen-vernieuwen, samenvoegen of scheiden. De Staten en volken moeten echt nog uit zich zelf tot rust en consolidatie komen; geen Staat die hen dwingt, hoogstens wordt hulp en steun en goede raad geboden.

Naast deze evoluties op het gebied van de *staatkundige politiek* komt sterk naar voren — hoe kan het anders — de *economische politiek*: de wereld, de staatkunde, het herstel, de opbouw, zij worden immers alle thans volkomen door de *économie* beheerst.

De economische politiek van het Oosten en in het bijzonder dan ten aanzien van Oost-Europa. Rusland heeft altijd gehoopt de plaats van Duitsland in het Oosten in te kunnen nemen en zal dit nu doen door Oost-Europa — het ijzeren gordijn blijft sedert Londen immers definitief gesloten — sterk te industrialiseren. Het brengt daarmee het Westen harde slagen toe. Immers, de economische structuur van Oost-Duitsland wordt er geheel door gewijzigd: het levert niet meer de voortbrengselen van de bodem aan de Westelijke industriegebieden en bovendien berooft het het Westen van hoogst belangrijke afzetgebieden en expansiemogelijkheden. Want samen met Polen en Tsjecho-Slowakije zal het, steunende op het krachtstation Opper-Silezië, niet alleen leveren in de richting van het Oosten, maar ook naar het Zuid-Oosten, de Balkan, waarheen vroeger de stroom van industrieproducten uit het Westen kon vloeien. Die industrialisering is nu al met grote kracht en voortvarendheid ter hand genomen. Alles „à la Russe”. Eigenaren van ondernemingen van meer dan vijftig arbeiders zijn er uit gestoten, de fabrieken werken onder leiding van ingenieurs en voormannen — of vrouwen — verder met grote energie, zonder zich aan een achtuursdag te storen en tegen premieloon. Hele fabrieksinstallaties zijn uit het Westen overgebracht en zijn op korte termijn in werking gesteld — Rusland heeft, volgens Potsdam, immers recht op 25 pCt van de buit in het Ruhrgebied — en algemeen wordt verwacht, dat vóór het einde van het jaar de Russische zone van Duitsland (Berlijn inclusief) en die van Oostenrijk volledig zullen zijn ingeschakeld.

Het wordt alles tenslotte uit één grote commandotoren geregeld. Polen wordt verzocht om staal te leveren aan

Roemenië en zal betaald worden met benzine, en Praag wordt uitgenodigd om suiker naar Sofia te zenden tegen ladingen tabak. En de grote graanschuur van Rusland zal opengezet worden voor al de vazalstaten, die in voedsel-nood zouden dreigen te komen, tegen voldoening in industrieproducten natuurlijk. Het is alles eenvoudig, duidelijk, sluitend, goed georganiseerd, en waarschijnlijk behoorlijk productief.

Alléén — het komt tenslotte alles uit het gezag van de superstaat, uit die éne commandotoren, en het is juist daarom voor het Westen niet acceptabel en niet uitvoerbaar, omdat de Westerse mens uiteindelijk vrij wil zijn en niet gecombineerd wil worden.

Voor die geestelijke vrijheid, voor die vrije wil en voor het behoud van de kracht van het individu, zal het Westen duchtig moeten ploeteren. Men zal als tegenspeler in het grote economische wereldgeheel onmogelijk kunnen blijven werken met al die grotere en kleinere deelstaten, die elk op zichzelf een eigen welvaarts-politiek drijven, dikwijls of meestal de anderen hinderend en belettend tot expansie te komen. Er moet een weg gevonden worden tot een sterke coördinatie van al die nog zwevende of losgeslagen belangen in West-Europa en het is zaak, dat deze coördinatie snel komt en dat zij krachtig en „workable” is.

Men heeft de laatste tijden gedacht en gezonnen, gezocht en gedwaald „à l'anglaise”, maar het schijnt dat men er — zoals altijd — tenslotte toch weer in geslaagd is de rechte weg uit de doolhof te vinden. Zien wij goed, dan, zal in drieërlei opzicht richting worden gegeven aan een economisch verband tussen de deelgenoten aan wat wij nu maar noemen zullen de Westelijke wereldhelft.

In de eerste plaats wil men streven naar regionale samenwerking. Benelux heeft op dit gebied baanbrekend werk gedaan. Het heeft stoute en moedige plannen bevestigd en het heeft al het een en ander tot stand kunnen brengen, al heeft het reeds nu ondervonden, hoe moeilijk en zwaar de weg is om een tolunie of een economische unie niet alléén te beramen, maar ook in werkelijkheid om te zetten. Zelfs Minister Spaak, één van de vaders van de gedachte, weet dit. Desniettemin gaat men moedig op het moeilijke pad voort, bewust, dat de poging aan de andere zijde van de Oceaan met de grootste belangstelling wordt gadeslagen, en overtuigd, dat het gegeven voorbeeld anderen inspireert. Daardoor ook heeft zonder twijfel Frankrijk, dat de Saar al tot zich wist te trekken, regionaal een verder economisch contact gezocht door onderhandelingen met Italië te openen. Daardoor ook zijn zeker de Scandinaviërs (Danosve) aangespoord tot pogingen voor een economisch verbond. En de wens bestaat, dat Benelux zelf met Ruhr en Rijnland tot een regionale samenwerking zullen worden gebracht.

Engeland zal hier buiten blijven staan. Het kan nu eenmaal geen economisch verbond op brede basis met het West-Europese continent aangaan, omdat zijn verhouding tot de Dominions dit verbiedt. De Britse terughoudendheid op dit gebied, die zich telkens manifesteert, heft elke twijfel hierover op. Wel werkt Engeland op ander terrein in regionaal verband buiten Europa: zo werken Brits- en Frans-West-Afrika samen om de grondstoffen van hun gebied gezamenlijk te exploiteren, waartoe de Belgische Congo en Portugees-West-Afrika óók zijn uitgenodigd. En als wij ertoe bereid zijn, zal óók een nauwe regionale samenwerking in Zuid-Oost-Azië met de Britten mogelijk zijn.

Men weet, dat deze regionale samenwerking veel tijd en veel geduld zal kosten en tenslotte niet voldoende zal blijken te zijn. Men weet, dat Engeland hierin niet mee kan spelen en men heeft nu een weg gevonden, die voor Londen, en voor Washington, aanvaardbaar is en die toch zeer snel tot het doel van een West-Europees economisch verband leiden kan. Lord Van Sittart heeft op 28 Fe-

bruari jl., blijkbaar op verzoek van het Foreign Office en van het State Department, een rede gehouden; hij zeide daarin, dat het Westen tot een véél ruimere samenwerking moet komen dan kolonies en West-Europese federaties. De bedoeling daarvan moet zijn om onze economie als het ware uit ons politieke nationale leven te lichten en het supernationaal te verbinden. Dit schijnt niet zomaar een fantasie in woorden of op papier te zijn; het is in feite al ter hand genomen. Men zal het trachten uit te voeren allereerst voor de belangrijke goederen als kolen, ijzer en staal, voor textiel, voor verkeer en energie en later wellicht voor andere takken van bedrijf als de aannemerij en de scheepvaart, die zich beide voor internationale samenwerking zo bij uitstek goed lenen. En zo schijnt een „Western-European Steel Corporation” al op gang te zijn. De Britten praten er over met de Belgen en natuurlijk zal Luxemburg en zal ook de Ruhr hierin betrokken worden.

Maar, en daar gaat het nu om, die Corporaties of hoe zij zullen heten, zullen berusten in handen van het bedrijfsleven, d.w.z. zij zullen de vereniging zijn van de grote concerns in iedere tak daarvan, *hetzij zij vrij zijn of genationaliseerd*. Een „Coal Corporation” zal bestaan uit de combinatie van staatsmijnen hier en privé-mijnen ginder; een verkeerscorporatie zal onder zijn leden kunnen tellen particuliere ondernemingen, staats- of ook wel gemengde bedrijven. Maar zij zullen supernationaal worden samengevlochten. Niet dat zij een superstaat zullen vormen: juist niet. In ieder land zullen de delen hun nationale leven kunnen leiden naar de eigen wetten en voorschriften, maar voor de grote gemeenschappelijke belangen zullen zij in nauw contact samenwerken onder een gemeenschappelijk bestuur, een „superboard”, die voor de gemeenschappelijke West-Europese leden op zal treden. Het behoeft geen betoog, dat zulk een corporatie een sterk economisch blok zal vormen, dat stabiliserend en normaliserend zal werken, dat grote leveringen en grote prestaties aan zal kunnen en dat financieel tot veel in staat zal zijn, vooral ook daarom, omdat het waar nodig gemakkelijk de faciliteiten zal krijgen, die voor een individueel lid of een individuele groep onbereikbaar zouden zijn. Zal niet een groot West-Europees aannemersverbond met meer durf en gemak de regulering van de Amazone-vallei aan kunnen dan verdeeld in groepen? En zullen de Verenigde Staten niet veel liever dergelijke ondernemingen financieren dan alsmaar bodemloze schatkisten vullen?

Een contact met de Regeringen van West-Europa zal, natuurlijk, nodig zijn. Want die grote supernationale lichamen zullen uit de aard der zaak politiek gewicht in de schaal leggen. Maar het grote onmiskenbare voordeel van deze oplossing is, dat een deel van al die economische taken, welke nu via rijksbureaux en rijkskantoren in de handen van de Staat dreigen af te glijden, door getrainde en ervaren stuurlieden uit de bedrijfswereeld — genationaliseerd, gemengd of vrij — zullen worden geleid.

En in plaats van de almacht van de superstaat krijgen wij een decentralisatie van de staatsmacht, die tot grote kracht en efficiency zal kunnen voeren. Het is het compromis tussen kapitalisme en socialisme: *supernationaal* komt door de autonome lichamen het privé-initiatief tot uitdrukking en *nationaal* laat men ieder land de rechtvaardige verdeling in eigen hand houden.

Er is ook nog een derde richting, die zich aftekent. Het schijnt wel zeker te zijn, dat Washington, voor het geval het Marshall-plan doorgaat — en de waarschijnlijkheid daarvan rijst met de dag — voornemens is om zelf in te kopen wat het geven en leveren wil, zowel op eigen markt als elders in de Western Hemisphere. En het zal dat alles doorgeven naar Europa „en bloc”, niet aan de landen afzonderlijk. Een hieromtrent kortgeleden afgelegde verklaring van Lewis Douglas, Amerikaans Ambassadeur te Londen, laat geen twijfel: de Verenigde Staten zijn voorstanders van de oprichting van een krachtige permanente

centrale organisatie, welke toezicht moet houden op de maatregelen voor het economisch herstel van Europa.

Dit zal, met er naast een centraal West-Europees kantoor, moeten leiden tot een centrale clearing van de dollar-goederen tegen de leveranties en praestaties van West-Europa. En zo schijnt zich tegenover het roebel-blok te zullen vormen een Westers blok, administratief onderverdeeld in een dollargebied voor Noord- en Zuid-Amerika en de Pacific en een sterlinggebied, dat het overblijvende deel van de wereld zal kunnen omvatten.

Dat zal de opening kunnen zijn van een nieuwe wereld, en de vraag mag gesteld of het bedrijfsleven, zoals wij het kennen, er zich zo maar in thuis zal kunnen voelen. De grote groepen — olie inbegrepen — zijn er uitgelicht; de transacties in dollars geleid via een groot clearingbureau. Hoe zal de gewone handelaar of industrieel er bij varen? Als de ontwikkeling komt zoals zij hier wordt voorspeld, dan zal voor de gewone man uit het bedrijfsleven nog een ruime taak kunnen overblijven binnen de administratieve gebieden van £ en \$, en wel voor die goederen, welke niet supernationaal verbonden zijn. Geen enkele reden, waarom geen rubber van Indonesia of Singapore naar Skandinavië zou worden verhandeld of sinaasappelen van Spanje naar Engeland. Geen enkele reden ook waarom Nederland geen stofzuigers meer naar Zweden en waarom West-Duitsland — want dat wordt ook ingeschakeld — geen vorken en lepels naar Italië of Pakistan zou leveren. Maar als er verkocht wordt naar de overzijde van de oceaan, bier of aardewerk of sigaren, dan zal de transactie worden afgewikkeld via die West-Europese clearing met New York, welke de Congresleden te Washington de geruststelling zal geven, dat er niet altijd door meer geld aan Europa wordt toegeworpen waarvan men niets meer terugziet. En omgekeerd zullen op de duur verkooptransacties in vrees van Argentinië hierheen op dezelfde wijze kunnen worden gelijkwideerd.

Wanneer dit alles zich zo gaat ontwikkelen — en als het komt, komt het spoedig — dan zijn er voor Nederland twee dingen onverbiddelijk nodig.

Vooreerst: dat er een Regering zal zijn, hetzij die welke blijft, hetzij die welke komt, die de grote lijnen onderkent, langs welke thans de politiek en de politieke economie moeten worden gevoerd, en die mede zal willen werken om aan deze nieuwe begrippen vorm te geven.

En dan: dat ons volk opnieuw zal weten uit te rijzen boven de grauwe massa der volkeren en dat het zal weten te leveren de mannen en de vrouwen, die bereid en in staat zullen zijn hun taak in deze nieuwe wereld aan te vatten en te begrijpen en die in de noodzakelijke gebondenheid van de ontwikkeling der dingen zich toch geestelijk vrij zullen weten te voelen en die bereid zullen zijn, als het moet wederom bereid, die vrijheid te verdedigen.

Rotterdam, Pasen 1948.

K. P. VAN DER MANDELE

DE POLITIEK VAN HET RUIME GELD.

Sinds 1925, toen de valuta's van de economisch belangrijkste landen weer aan het goud gekoppeld werden, wordt de geldpolitiek beheerst door het streven naar ruim geld; de politiek van het ruime geld lag reeds ten grondslag aan het in 1925 ingevoerde „Gold-Exchange-Currency-System” en vormde later een onderdeel van de goedkoopgeldpolitiek. Teneinde een goed inzicht te verkrijgen in de kern van deze nieuwe geldpolitiek en daardoor in haar gevolgen, is het nuttig de afwijkingen van het nieuwe geldstelsel ten opzichte van het oude systeem van vóór 1914 onder het oog te zien. Dit is te meer gewenst, omdat men op die wijze een aanknopingspunt vindt voor de gevolgen van deze geldpolitiek in de tegenwoordige economische ontwikkeling.

Periode vóór 1914.

Bij de Gouden Standaard van vóór 1914 kon iedereen

— binnenlander of buitenlander — onbeperkt bankpapier en rekening-courant-tegoed bij de Circulatiebank omwisselen in gouden standaardmunt of in baargoud tot vastgestelde prijs. Wanneer door omstandigheden, die thans hier niet ter zake doen, zoals bijv. te vrijgevege credietverstrekking, te sterke uitbreiding van de uitstaande schuld van de Circulatiebank had plaatsgevonden, leidde de geldruimte meestal tot versterkte opleving van het binnenlands economisch leven in de ruimste zin des woords. Het gevolg daarvan was verhoging van het prijs- en loonniveau en indien daardoor de productiekosten zodanig werden beïnvloed, dat de exporterende bedrijven nadeel ondervonden wat hun concurrentievermogen op de buitenlandse markten betreft, werd de betalingsbalans ongunstig beïnvloed en ontstond, zoals men dat tegenwoordig noemt, een tekort aan buitenlandse deviezen. Door verhoging van de rentetarieven trachtte de Circulatiebank dan meestentijds het te sterk uitgebreide credietvolume te reduceren; indien dit niet gelukte, vond uiteindelijk goud-uitvoer plaats.

Hier komt de kern van de Gouden Standaard in het spel; de gouduitvoer vond nl. niet plaats als salderingsmiddel van de betalingsbalans, zoals vrijwel algemeen wordt aangenomen. De reden, waarom goud dan wel werd uitgevoerd, moge iets uitgebreider worden uiteengezet.

Vergrote geldhoeveelheid heeft de tendentie het geld in waarde te doen dalen. Dit kan als volgt worden verklaard. Volgens de wet van vraag en aanbod daalt de ruilwaarde van ieder goed zodra het aanbod, gegeven de vraag, wordt verruimd; verruiming van het aanbod van goederen ten opzichte van dat van geld, leidt tot daling der prijzen. Evenzeer geldt de wet van vraag en aanbod voor het verkeersgoed: geld. Verruiming van het geldaanbod betekent vermindering van de waarde van het geld t.o.v. goederen. Wanneer dus in een land als gevolg van verruimde geldvoorziening de goederenprijzen stijgen, is dat niets anders dan waardevermindering van het geld.

Waar bij de originele Gouden Standaard de goudprijs bij de Circulatiebank vaststond en onveranderd bleef, werd bij deze ontwikkeling goud automatisch het goedkoopste exportartikel. In geval van gouduitvoer zou deze eventueel zolang kunnen voortgaan als de verminderde waarde van het geld voortduurde, m.a.w. zó lang tot het geldvolume niet meer de behoefte overschreed.

In de praktijk vond echter de gouduitvoer niet altijd plaats. Dit kan als volgt worden verklaard. Aangetrokken door de verhoogde rente, alsook door de zekerheid, dat het betreffende land goud zou uitvoeren indien nodig, of doordat hiermede reeds een begin was gemaakt, waaruit bleek, dat men zich aan de regels van de Gouden Standaard hield, vond invoer van buitenlands kapitaal voor korte of lange belegging plaats. Dit betekende vraag naar de valuta van het goud-uitvoerende land, zodat het deviezenstekort ophield te bestaan. In de praktijk bleek bijgevolg, dat goud niet het salderingsmiddel was, doch dat door kapitaalvoer — aangetrokken door de verhoogde rente — het evenwicht in de betalingsbalans werd hersteld. De doorwerking van de verhoogde rente op het uitstaand credietvolume van de Circulatiebank leidde op de duur vanzelf tot vermindering van de te grote circulatie.

De reden, waarom goud als standaard boven alle goederen was verkozen, was voornamelijk hierin gelegen, dat er slechts zeer geringe vraag naar goud uit andere oorzaken dan voor monetaire doeleinden bestaat, terwijl de hoeveelheid op korte termijn vrij constant is. Veranderingen in de waarde van het geld — of m.a.w. in de prijzen van goederen — werden bij dat stelsel dus niet veroorzaakt door factoren bij het geld zelf gelegen, doch door ontwikkeling aan de goederenzijde van het economisch leven.

Periode 1925—1929.

Met deze schetsmatige uiteenzetting van het wezen van de Gouden Standaard moge hier worden volstaan. Thans

beschouwen wij het „Gold-Exchange-Currency-System”. De reden, waarom in 1925 werd afgeweken van de oorspronkelijke kerngedachte van de Gouden Standaard, was gelegen in het feit, dat men het £ wilde brengen op de oude goudwaarde van vóór 1914, alhoewel het die waarde nog niet had verkregen. Bij toepassing van de regels van de Gouden Standaard zou goud het goedkoopste exportartikel van Engeland zijn geworden en bovendien zou de rente in Engeland hoger dienen te zijn geweest dan die in andere landen met het oog op kapitaalbeweging en ook teneinde daardoor credietverkrapping en zodoende druk op het prijspeil te bewerkstelligen. Engeland wenste echter zijn plaats als „World-Clearing-House” te behouden en had er dus belang bij zo weinig mogelijk goud te verliezen en de rentevoet niet te sterk te laten stijgen.

Engeland bevorderde om deze redenen de invoering van het „Gold-Exchange-Currency-System”, waarbij de opzet was, dat de circulatiebanken, die in het bezit waren van een ruime goudvoorraad, waaronder Nederland, daarvan goud afstonden aan de Bank of England, zodat de dekking van het £ werd verhoogd. In ruil ontvingen die circulatiebanken dan pondenwissels terug, rentegevend goud genoemd. Uit noodzaak werd al spoedig aan dit systeem uitbreiding gegeven en gingen vele circulatiebanken er toe over, ook in de open wisselmarkt pondenwissels te kopen.

Het gevolg van deze wisselaankopen voor Nederland was hetzelfde als dat van goudinvoer: de geldmarkt werd verruimd; zodoende ontstond de „self-supporting money-market” en werd een „easy-money-policy” gevoerd. Door een reservoir van geldmiddelen te creëren bedoelde men discontoveranderingen en gouduitvoer zoveel mogelijk te vermijden.

De hoofdzak bij dit alles was echter, dat de te lage waarde van het £ kon blijven voortduren zonder dat gouduitvoer van betekenis of belangrijke verhoging van het disconto in Engeland nodig was, omdat ook de waarde van de valuta's van de andere bij het Gold-Exchange-System aangesloten landen was verlaagd als gevolg van de overruime geldvoorziening. Vrije inwisselbaarheid in goud was daarbij — om begrijpelijke redenen — niet meer mogelijk.

In feite was het nieuwe geldsysteem, al werd het in het algemeen weer als Gouden Standaard betiteld, een inflationistisch geldsysteem, dat heeft geleid tot een multipele credietcreatie over de gehele wereld. Grote productieuitbreiding van stapelproducten en evenzeer van de industriële productie was het gevolg. Uiteindelijk moest echter aan deze ongezonde ontwikkeling een einde komen: dit was de grote crisis van 1929. De ineenstorting van het wereldprijsniveau, die weer het gevolg was van de algemene overproductie, leidde tot productie-inkrimping en tot de grote werkloosheid; dit betekende het begin van „planning” en ordening.

Periode 1929—1939.

Bij alle valuta's bleek de geldhoeveelheid niet voldoende aangepast te kunnen worden aan de door de crisis verminderde behoefte, zodat de valuta's zich stuk voor stuk niet konden handhaven en de officiële goudprijs in overeenstemming met de lagere waarde van het geld werd gebracht. In plaats van echter bereid te zijn na de devaluaties de hoeveelheid geld in overeenstemming te houden met de behoefte en een daartoe geëigende monetaire politiek te voeren, werd de politiek van het ruime geld niet alleen voortgezet, doch werd deze verder met behulp van de daarmee gepaard gaande lage rente uitgebreid, ten behoeve van de stimulering in de conjunctuur. Dit betekende echter, dat de ontwikkeling van het economisch leven bij voortdurende kunstmatig werd beïnvloed door geldcreatie, zodat noodgedwongen tot steeds verdergaande ordeningsmaatregelen moest worden overgegaan met het doel de onverminderd voortbestaande werkloosheid te bestrijden, doch — grotendeels als gevolg van de foutieve geld-

ontwikkeling — er volgde teleurstelling na teleurstelling.

Periode na 1939.

Over de noodlottige gevolgen van de grote geldruimte tijdens en als gevolg van de oorlog behoeft hier niet te worden uitgeweid. Thans, na de tweede wereldoorlog, wordt de politiek van het ruime geld nog steeds voortgezet en dit leidt tot soortgelijke gevolgen en ontwikkeling als voorheen. De waarde van het geld wordt onveranderd nadelig erdoor beïnvloed; het leven wordt steeds duurder en de export wordt bemoeilijkt, al blijkt dit tengevolge van de goederenschaarste nog niet altijd even duidelijk.

De tegenwoordige gang van zaken op economisch gebied zou minder teleurstellend zijn, indien de geldruimte binnen de perken zou kunnen worden gehouden. Een zeer belangrijke fout in het tegenwoordige monetaire beleid is, dat men vaste wisselkoersen wil handhaven zonder op de kwaliteit van de valuta's te letten, zonder de waarde van het geld op peil te houden.

Al bestaat de Gouden Standaard niet meer en al wil men niets meer van goud weten, toch vindt elke valuta zijn basis in het goud en is zijn waarde officieel vastgesteld in goud. De waarde van de gulden is, bij de tegenwoordige goudprijs van f 2.970 voor 1 kilogram goud, 1/2.970 kilogram goud en zo is de waarde van het £, bij de officiële goudprijs van 172 sh. 3 d. per ounce fine, 20/172,25 ounce goud. En al bestaat de Gouden Standaard niet meer, onveranderd zal onverantwoorde uitbreiding van de geldhoeveelheid in een bepaald land geleidelijk aan voor de toekomstige economische ontwikkeling nadeel betekenen en dat land in een ongunstiger positie brengen t.o.v. landen, waar de geldhoeveelheid niet wordt uitgebreid of waar die zelfs vermindert.

Bij vroeger vergeleken is er dit grote verschil. Ten tijde van de Gouden Standaard werd door rente- en goud-arbitrage een verkeerde geldontwikkeling in een land vrijwel onmiddellijk in de kiem gesmoord, zodat doorwerking van een te grote geldhoeveelheid op het economisch bestel intijds onmogelijk werd gemaakt. Thans, tengevolge van het ontbreken van arbitragemogelijkheden, kan de ongunstige geldontwikkeling — waardoor het geld minder waard wordt dan de officiële waarde — slechts tot uitdrukking komen in de doorwerking van de geldruimte op het prijs- en loonniveau. Er ontstaan daardoor belangrijke spanningen, waarvan voor een groot gedeelte handel en bedrijfsleven en niet te vergeten de loontrekkenden de moeilijkheden ondervinden. Uiteindelijk zal het resultaat bij zulk een ontwikkeling zijn — evenals het dit bij soortgelijke ontwikkelingsgang in de dertiger jaren was in vele landen — dat devaluatie onvermijdelijk zal zijn, omdat herstel van het monetaire evenwicht door prijzen- en lonenverlagen meestal een praktische onmogelijkheid is.

Op het ogenblik is een voor ons land ongunstige monetaire ontwikkeling gaande bijv. t.o.v. Engeland. Niet alleen is de Engelse begroting sluitend en laat deze op de gewone dienst zelfs een overschot van ca 750 miljoen £ voor het thans praktisch geëindigde boekjaar, tegen een tekort van ca 400 miljoen £ in het voorgaande boekjaar; ook de geldontwikkeling is in Engeland aan het verbeteren, nu sinds maanden de circulatie regelmatig vermindert. Wanneer desondanks de Engelse Regering steeds met nadruk wijst op de ongunstige situatie, waarin Engeland verkeert, dan wordt het wel bijzonder duidelijk, hoe slecht onze positie wel is met de voortdurende budgetaire tekorten en met de steeds voortgaande uitbreiding van de geldhoeveelheid. Het £ is aan het verbeteren in de richting van zijn officiële waarde van 20/172,25 ounce fine, terwijl de gulden steeds verder aan het verslechteren is t.o.v. de officiële waarde van 1/2.970 kilogram goud. Wanneer straks de „sellers' market" in een „buyers' market" zal omslaan, dan zal eerst recht blijken, hoeveel terrein wij, zelfs t.o.v. Engeland, zullen hebben verloren.

Terugkeer tot normaler en gezonder economische ont-

wikkeling en afschaffing van de huidige overmatige ordening vereisen een gezonder geldpolitiek, waarbij definitief gebroken wordt met de huidige geldcreatiepolitiek. Dit zal betekenen, dat een ander budgetair beleid onvermijdelijk is; bestrijding uit alle macht van begrotingtekorten en zo sterk mogelijke consolidatie van overheidsschuld dienen ten spoedigste plaats te vinden. Het zal noodzakelijk zijn de goedkoopgeldpolitiek geleidelijk prijs te geven, omdat de nadelige gevolgen op monetair gebied en daardoor op de handels- en productie-ontwikkeling op de duur groter zijn dan de budgetaire voordelen; deze geldpolitiek staat consolidatie van de staatsschuld in de weg.

Niet alleen zal voortgaande verslechtering van ons ruilmiddel voorkomen dienen te worden, doch geleidelijk zal de waarde van het geld verbeterd dienen te worden door inkrimping van de hoeveelheid in circulatie. Indien om politieke redenen een gezonder monetaire en budgetaire politiek niet mogelijk zal zijn; zodat herstel van het monetaire evenwicht niet kan worden verkregen, dan zal een derde prijs- en loonronde en een nieuwe devaluatie uiteindelijk onvermijdelijk zijn.

Amsterdam.

ONSJONKER.

INTERNATIONALE BELANGENKOPPELING IN DE TUINBOUW.

Internationale economische betrekkingen zullen bestendig zijn naarmate wederzijds méér parallele belangen in het geding komen. Eén der voornaamste oogmerken van dit artikel is, aan te tonen, dat op deze wijze inderdaad een enigszins grotere stabiliteit in het onderling economisch verkeer der landen verkregen kan worden. Het pogen tot verstevigen van de wederzijdse, aan de „realistische" basis van het eigenbelang der partijen gehechte banden, komt ons — hoe „dismal" dan ook — aantrekkelijk voor.

In het onderstaande zullen wij steeds de belangen van ondernemers of van hun coöperaties op het oog hebben. Immers, in enigszins „normale" tijden — van welke in dit artikel wordt uitgegaan — zijn het doorgaans niet de consumenten van eindproducten, doch zijner ondernemers met hun in sterker mate van de eerder bedoelde economische banden afhankelijke inkomens, die bij hun Regering actie voeren tot het afsnijden, herstellen; enz. van internationale economische betrekkingen. Welke vormen kunnen deze belangen in principe aannemen, met name ten aanzien van onze grotendeels van het buitenland afhankelijke tuinbouw?

Indien wordt uitgegaan van het belang van een bepaalde Nederlandse tak van tuinbouw¹⁾, dan kunnen voor die sector (1) harmoniërende of (2) strijdige belangen, ofwel ook (3) indifferente aspecten bestaan t.o.v. de belangen van a. een andere Nederlandse tak van tuinbouw; b. Nederlandse bedrijven buiten de tuinbouw (incl. de handel in tuinbouwproducten); c. de buitenlandse tuinbouw; d. buitenlandse bedrijven niet tot de tuinbouw behorend. Het groot aantal denkbare constructies; dat volgens de criteria (1) tot en met (3) ten opzichte van a. tot en met d. kan worden samengesteld, zou door het verder opnemen van factoren als „short"- en „long-run"-belangen; „direct" en „verwijderd" gekoppelde belangen zeer talrijk worden. Vele dier constellaties zijn echter irreëel. Voorts mag niet worden vergeten, dat dergelijke, slechts kwalitatief benoemde factoren iedere kwantitatieve basis ontberen, terwijl toch de „sterkte" van de verschillende belangen voor haar effect van zeer grote betekenis is! Hieronder wordt een aantal aan de praktijk ontleende voorbeelden vermeld.

¹⁾ De tuinbouw kan worden verdeeld in 6 of m.i. liever in 7 takken van tuinbouw naar de teelt van resp. groenten, fruit, bloembollen en vaste planten, bloemen en kasplanten, bomen en heesters, tuintzaden, aromatiserende gewassen.

Praktijkvoorbeelden.

Indien zodanige praktische voorbeelden worden gezocht van parallele of strijdige belangen, welke onze tuinbouw met het buitenland bonden of daarvan afstootten, dan is het begrijpelijk, dat het tijdvak van de Grote Depressie daarbij het vruchtbaarste terrein is. Juist in zulk een economisch felbewogen periode tekenden de verschillende belangenvormen zich immers bijzonder duidelijk af. Wij behouden als uitgangspunt de belangen van één bepaalde Nederlandse tak van tuinbouw, waartegenover dan de verschillende andere betrokken belangen worden gesteld:

I. Onderlinge belangenstrijd tussen twee exporterende Nederlandse takken van tuinbouw in hun ongelijke relatie met het buitenland:

Voorbeeld is de belangencontroverse tussen onze exporteurs van bloembollen (in het bijzonder naar de Engels sprekende landen) en die Nederlandse kasbloemkwekers, welke uit bollen geteelde afgesneden bloemen derwaarts uitvoeren („trekkers“). De buitenlandse „trekker“ importeert liefst vrijelijk de voor zijn teelt benodigde bollen uit ons land, dat te dien aanzien voor de belangrijkste bollensoorten (tulp, hyacinth) nog welhaast een monopolie bezit.

De belangen van deze buitenlandse „trekker“ lopen dus parallel met die van onze bollenexporteurs; de arbeidsgelegenheid in het buitenland wordt door deze invoer van voor het forceren bestemde bollen vergroot. Strijdig echter zijn de belangen van de Nederlandse en van de buitenlandse „trekkers“, welke laatsten in onzekerheid worden gebracht, indien hun markt wordt overvoerd met grote hoeveelheden Nederlandse afgesneden bolbloemen; zij zullen als gevolg daarvan minder of geen bollen uit ons land betrekken²⁾. Mede door de van de zijde dezer buitenlandse trekkers te verwachten oppositie tegen de invoer van afgesneden bolbloemen is de exportteelt van Nederlandse bolbloemen steeds riskant (hetgeen eveneens terugslaat op de aan de Nederlandse trekker te leveren bollen-als-grondmateriaal). Interessant is in dit verband, dat in 1932 de bollenuitvoer naar Engeland groot was, o.a. omdat toen een zeer hoog inkomend recht op afgesneden bloemen werd geheven (9 d. per lb)³⁾.

Onze Overheid geeft er in haar maatregelen blijk van, de genoemde parallele belangen tussen de Nederlandse bollenexporteur en buitenlandse „trekker“ (in de '30er jaren was wellicht ca 80 pCt van de uitgevoerde bollen voor het „trekken“ bestemd) belangrijker te achten dan het bevorderen van de uitvoer van Nederlandse bolbloemen. In het laatste geval zouden immers zowel de bollenteelt als de (bol)bloemteelt-voor-export kwetsbaar zijn.

Vandaar ook het vaststellen van minimum-exportprijzen voor en het verbod tot in consignatie verzenden van afgesneden bolbloemen, zodanig dat o.a. ook de „trekker“ in de Verenigde Staten zich tegen al te sterke concurrentie beschermd kan achten⁴⁾.

II. Overwegend strijdige belangen van een Nederlandse tak van tuinbouw met die van de buitenlandse tuinbouw-voor-de-export, deze laatste echter harmonieënd met de belangen van Nederlandse bedrijven buiten de tuinbouw.

In 1932, begin 1933, begonnen de Nederlandse fruittelers een actie tot heffing van invoerrechten op verpakt fruit, zulks naar aanleiding van de in Rotterdam aangevoerde en deels aldaar bewaarde goedkope Amerikaanse appelen. Indien hier te lande al verzet tegen deze beschermingsactie te verwachten was, dan moest dit komen uit die kringen, welke belangen parallel liepen aan die van de Amerikaanse appeluitvoer. Aldus, wezen Nederlandse fruitimporteurs op de door deze vruchteninvoer geschapen arbeidsgelegenheid in het Rotterdamse haven- en koelhuisbedrijf, het belang

van de Holland—Amerika-Lijn, op het 1.000-tal grossiers en expediteurs, dat bij deze import betrokken was.

Een tweede, overeenkomstig geval van belangenbinding betreft de invoer van sinaasappelen uit het Middellandse Zee-gebied. Verhoging van invoerrechten op deze zuidvruchten is (tot in 1933) steeds verhinderd op grond van de overweging, dat de Nederlandse vrachtaard door het wegvallen van deze sinaasappeltransporten te veel nadeel zou lijden. Zou dit vervoer daarentegen in bijv. Spaanse handen zijn geweest, dan zouden bedoelde rechten ongetwijfeld eerder verhoogd zijn: de koppeling van onze vrachtaardbelangen aan die van de buitenlandse sinaasappelteelt hield dus een zekere afzetgarantie in voor deze laatste.

Min of meer identiek met de beide voorgaande gevallen is voorts nog de volgende belangenkoppeling, welke tot uiting kwam op de „public hearing“ te Washington op 5 December 1946 betreffende het nemen van phyto-sanitaire maatregelen tegen afgesneden bloemen, zoals die gedurende 1946 uit 40 landen naar de Verenigde Staten werden vervoerd. Verschillende Amerikaanse sprekers „mentioned the economic value of importing cut flowers to both the shipper and the trade in this country... a representative of the air lines spoke against any quarantine on cut flowers and stated that there was a growing interest on the part of the horticultural trade in flowers imported by air...“ (Alleen in April 1946 werden in één luchthaven in Texas 33.000 dozijn bloemen ingevoerd⁵⁾). Protest dus van handel en vervoer.

III. Strijdige belangen van exporterende Nederlandse takken van tuinbouw met die van de buitenlandse tuinbouw — eventueel met belangenharmonie ten aanzien van buitenlandse andersoortige bedrijven.

Van deze veel voorkomende figuur zou een aanzienlijk aantal voorbeelden kunnen worden gegeven: zij liggen daar, waar Nederland geen min of meer uitgesproken monopoliepositie voor zijn tuinbouwproducten bezit: de uitvoermogelijkheid zal hier mede afhangen van de relatieve hoogte der productiekosten. Wij zullen hier onderscheid maken tussen „intern-economische“ belangenbinding (binnen het kader van eenzelfde productieproces van producent tot consument) en de indirecte belangenkoppeling buiten dit proces, zoals zij o.a. bij retorsie maatregelen gedwongen gelegd wordt.

Aldus toonde zich de omgekeerde figuur van sub II in onze betrekkingen met Duitsland, dat in zijn autarkisch streven der 30'er jaren, koste wat wilde, zijn eigen tuinbouw wenste op te voeren, ten nadele dus van vooral onze derwaarts gerichte groentenuitvoer.

Eén van de weinige hiertegen klinkende buitenlandse stemmen was die van de Duitse importhandel, welke betoogde, dat bepaalde producten in Duitsland niet of niet op dezelfde tijd konden worden geteeld als in de exporterende landen. Aanvulling op de eigen Duitse teelten bleef derhalve noodzakelijk, bijv. van bloemkool en tomaten⁶⁾.

Een belangenkoppeling in verwijderd verband werd rond 1899 nagestreefd door de Nederlandse importeurs en de Amerikaanse exporteurs van meel, welke laatsten zich vrije meelinvoer in Nederland trachtten te verzekeren in ruil voor verlaging of afschaffing van invoerrechten op bloembollen in de Verenigde Staten (gericht dus tegen de belangen van de Nederlandse meelfabrikanten, die een tijdelijk invoerrecht op tarwemeel wisten). Onze bollenexporteurs hebben zich niet in deze belangenstrijd gemengd, ook niet toen in 1930 van Amerikaanse zijde opnieuw werd gepoogd de Nederlandse bollen- en de Amerikaanse meelbelangen te coördineren naar aanleiding van het voorgestelde Nederlandse maal- en menggebod⁷⁾.

¹⁾ „Weekblad voor Bloembollencultuur“ 19-4-'32, blz. 689.

²⁾ Dr. A. J. Verhage, „De handel in bloembollen“, Haarlem 1934, blz. 24.

³⁾ „Florists Exchange“ 31-8-'46, blz. 23.

⁴⁾ „Florists Exchange“, 14-12-1946.

⁵⁾ „De Tuinderij“, 6-2-'31.

⁶⁾ E. H. Krelage, „Drie eeuwen bloembollenexport“, Den Haag 1946, blz. 84.

Uit dit laatste voorbeeld moge blijken, dat met name de *indirecte* belangenkoppeling voor een bepaalde bedrijfstak volstrekt niet steeds aantrekkelijk behoeft te zijn. Verdere voorbeelden laten wij hier kortheidshalve achterwege.

IV. Parallele belangen van importerende takken, van tuinbouw en de buitenlandse exporterende tuinbouw blijken ten aanzien van de hier te lande ingevoerde bollen van narcissen „Paperwhite”, welke alleen in Zuid-Frankrijk goed geteeld kunnen worden, en voorts tevens betreffende Frans plantgoed, dat als „grondmateriaal” door onze intensief telende boomkwekers wordt begeerd. De sterkte van deze belangenkoppeling bleek, toen einde 1931 op phyto-sanitaire en andere gronden overwogen werd om de import van Franse tuinbouwproducten in ons land te verbieden.

Het verzet tegen het overwogen Nederlandse verbod tot invoer van Franse producten kwam toen van de zijde dier Nederlandse kwekers, welke het bovenvermelde in te voeren „grondmateriaal” voor hun bedrijf niet konden missen: ook hier weer parallele belangen, welke weerstand boden aan het kunstmatig verbreken van internationale economische betrekkingen. Overigens leidde het later tóch ingestelde invoerverbod tot een door sommigen voorzienere repercussie van Franse zijde, toen dit land in April 1932 de belangrijke invoer van Nederlandse poot-aardappelen en van groenten verbod „par mesure de réciprocité”.

V. Belangenformaties bij „emigrerende” productiefactoren.

Tot dusver bezagen wij de belangenbinding of -oppositie voor de tuinbouw alleen in verband met de internationale beweging van eindproducten of van plantaardig „grondmateriaal”. Steeds is het — zoals Ohlin leerde — in feite de relatieve overvloed van de benodigde productiefactoren, welke aan de eindproducten deze tendentie tot verplaatsing eigen maakt. Wordt de beweging dezer producten belemmerd, dan komt de nivelleringstendentie van de relatieve overvloed der productiefactoren tot uiting in het feit, dat deze laatste zélve zich dan zoeken te verplaatsen. Een eerste vorm hiervan is *het zich verplaatsen van de producenten* (a).

Het moge dan al zijn, dat geëmigreerden dikwijls handelsbanden aanknopen met ondernemers in hun vroegere vaderland — zoals meermalen naar voren wordt gebracht —, daarnaast bestaat echter de mogelijkheid, dat de geëmigreerden door het zelf ter hand nemen van een bepaalde productie een gedeelte van de vroegere export uit het vaderland overbodig maken. Ongunstiger nog wordt deze figuur, indien — zoals in de Verenigde Staten het geval zou zijn geweest — de geëmigreerde vroeger Nederlandse kwekers het initiatief nemen tot het weren van bijv. de uit Nederland te importeren bloembollen, op grond van niet of slechts ten dele steekhoudende phyto-sanitaire argumenten. Ook in Denemarken schijnt onze bollenuitvoer door hen te zijn belemmerd. Bij toenemende mechanisatie, bij voortdurende handelsbelemmeringen ook, is het economisch volkomen logisch, dat de verplaatsingstendentie zich steeds doet gevoelen. In Engeland: „To-day, if you come to East-Yorkshire, you will find prosperous Dutch settlers with huge glass areas, but many of their daughters have married Yorkshiremen, and in few years will have disappeared in everything but name”⁸⁾.

Een tweede vorm van *verplaatsing* in de sector der productiefactoren is die, zoals zij tot uiting komt in de *buitenlandse kapitaaldeelname* (b). Deze, o.i. uit een oogpunt van internationale belangenbinding aantrekkelijke figuur vindt in de tuinbouw zelf hoegenaamd geen toepassingsmogelijkheid. Immers, de tuinbouwproducten worden in ons land voortgebracht door vele, meestal kleine bedrijven, welke — in weerwil van het in de grond en in kassen e.d. geïnves-

teerde kapitaal en ondanks ook de toenemende mechanisatie van de tuinbouw — voor kapitaaldeelname weinig perspectieven bieden. Een zeer recent voorbeeld doet ons echter zien, op welke wijze hier toch één internationale belangenbinding met althans één of twee onzer takken van tuinbouw (nl. de teelt van groenten en van fruit) mogelijk is. De Engelse „Co-operative Wholesale Society” en de coöpererende Nederlandse tuinbouwers (benevens enkele andere organisaties) zullen ieder voor 50 pCt deelnemen in het kapitaal van de door de Nederlandse Staat genaaste diepvriesbedrijven⁹⁾. Het valt te betreuren, dat iets dergelijks — althans zonder ingrijpende veranderingen — niet mogelijk is voor die takken van tuinbouw, welke producten geen verwerking toelaten.

Conclusie.

Bovenstaande praktische voorbeelden beziend, kunnen ten aanzien van de binnen- en buitenlandse belangenbinding in de tuinbouw verschillende punten naar voren worden gebracht:

a. Er is een vanzelfsprekende belangenkoppeling tussen de importeurs van het invoerende en de exporteurs van het uitvoerende land met betrekking tot zich internationaal bewegende producten. Bij een belangentegenstelling tussen een exporterende tak van tuinbouw en de tuinbouw in het importerende land, treedt dan ook steeds de buitenlandse importhandel op ten gunste van de belangen van de eerstgenoemde (Zie sub II en III).

b. Bij de binding van het belang van een exporterende tak van tuinbouw aan de belangen van een buitenlandse bedrijfstak buiten de tuinbouw, zal ook deze laatste — door het naar voren brengen van eigen parrallele interessen — enig tegenwicht verschaffen tegenover de bezwaren, welke de kwekers in het importerende land wellicht bij hun regering uiten tegen de betreffende import (Zie sub II en III).

c. De koppeling van de belangen der kwekers, welke „planten-grondmateriaal” voor hun bedrijven importeren, aan de interessen van de buitenlandse kwekers, die dit „grondmateriaal” exporteren, vormt een hechte belangenband, welke sterker is naarmate het betreffende productiemiddel meer een monopoliepositie inneemt (Zie sub I en IV).

d. De indirecte belangenbinding buiten het voortbrengingsproces van één bedrijfstak — zoals die bijv. bij retorsiemaatregelen en deviezennoed gelegd wordt — is een „kunstmatige” band; deze koppeling van niet in eenzelfde productieproces gebonden belangen zal in „normale” tijden niet kunnen worden geëffectueerd (Zie sub III).

e. Buitenlandse kapitaaldeelname ter opzettelijke wederzijdse belangenbinding biedt voor onze tuinbouw in zijn huidige vormen vnl. slechts perspectief via de sector der — sterker dan de tuinbouw — kapitaalintensieve verwerkende industrie (Zie sub V).

Thans worde het versterken der internationale banden van het tuinbouwbedrijfsleven om verschillende redenen als desideratum gesteld.

Uit het sub a. gestelde volgt o.i., dat het niet verstandig is de categorie van buitenlandse importeurs te trachten te vervangen door eigen actie. Indien men bij bijv. toekomstige snijbloemenexport naar Brazilië aldaar de invoer in Nederlandse handen zou willen stellen, teneinde aldus de enorme winstmarges van de Braziliaanse tussenhandel te absorberen, dan menen wij, dat hier de mogelijkheid van nadelige buitenlandse reactie groot wordt. Te groter, doordat bij eindproducten als dergelijke snijbloemen het belang van de buitenlandse importeur of handelaar juist één van de weinig mogelijke tegenwichten tegen eventuele invoeroppositie is.

⁸⁾ Men leze de artikelen van Dr H. J. Frietema in het Weekblad „Groenten en Fruit” van 26 Juni 1947 en 3 Juli 1947. Zie voorts de discussie tussen Mr H. J. Louwes en Drs L. B. Padmos in „E.-S.B.” van 17 December 1947, blz. 1011.

⁹⁾ „The Grower”, 31-5-47.

Punt d. biedt — in ieder geval uit een oogpunt van door het bedrijfsleven zelf te verstevigen banden — weinig directe mogelijkheden.

Sub b. heeft o.i. tot consequentie, dat het gewenst is, het exportvervoer onzer tuinbouwproducten zoveel mogelijk door het buitenland te laten geschieden, opdat ook hier weer bij eventuele invoerbelemmeringen tegenwicht wordt verschaft — naast de parallele verdediging door de buitenlandse importeurs (zie de voorbeelden). Men zou kunnen menen, dat de tuinbouw hier ten koste van het eigen vervoersapparaat wordt bevoordeeld. Dan zou echter worden voorbijgezien, hoe, indien het transport in eigen hand genomen werd, door het in sterker mate ontbreken van buitenlandse invoerverdedigingen zowel de export als de daarmee samenhangende transportdiensten beide riskanter zouden worden. Te minder bezwaarlijk moet dit overlaten van het vervoer aan de buitenlandse handelspartner zijn, indien het eigen transportapparaat nog niet of niet geheel op het betreffende productenvervoer is ingesteld, zodat geen of minder kapitaalverlies geleden wordt.

Bij dit alles behoort overdrijving te worden geweerd. In de Grote Depressie heeft het vervoerdersbelang bijv. onze Engelse groentenexport niet gered, terwijl de veelal gebruikte „Conference”-bootlijnen toch voornamelijk in handen waren van de Engelse Spoorwegen. Men bedenke echter, dat bij een zondvloed ook de hoogste dijk zijn effect verliest, terwijl de hogere dijk bij normale vloed toch zeker doelmatiger is dan de lage. Het spreekt van zelf, dat niet moet worden vergeten, dat het desideratum van bij de uitvoer van Nederlandse producten te scheppen buitenlandse transportbelangen niet „à tort et à travers” kan worden doorgevoerd. Men zal bijv. moeilijk kunnen verwachten, dat onze exporteurs of exporterende coöperaties belangrijk hogere vrachten zullen betalen alleen, opdat de totale uitvoer der betrokken producten iets verstevigd worde! Het ongewenste tegendeel echter zou zijn het *stimuleren* van zodanige door het exporterende land zelf te verrichten zee-, rail-, of luchttransportdiensten, indien ook het importland deze kan presteren.

Een variant op het hierboven betoogde zou bij eerste indruk van het gestelde desideratum kunnen schijnen af te wijken. Zouden bijv. Nederlandse, voor diepvriesbewaring ingerichte schepen in één richting tuinbouwproducten uitvoeren, in de andere vlees importeren, dan is het bezwaar van het eigen vervoer geringer als gevolg van het betrokken buitenlandse vleesuitvoerbelang. Evenwel mag toch ook hier niet worden vergeten, dat in het buitenland dan twee mogelijk ontevreden partijen aanwezig zijn (nl. de buitenlandse diepvriezer en/of tuinbouwer en de niet-ingeschakelde buitenlandse vervoerder). Zulks tegenover één wellicht ontevreden Nederlandse partij, t. w. de veeteler.

Het op het handelspolitieke beleid ook invloed uitoefnende consumentenbelang is dan nog niet bezien, evenmin als het effect van het relatieve verschil in grootte van het tuinbouwexport- en vervoerbelang en het vleesinvoerbelang. Dat voorts het aanvoeren van buitenlandse hulpmaterialen voor de tuinbouw (of de verwerkingsindustrie) het buitenlandse belang bij het floreren van onze tuinbouw vergroten kan, zal geen verder betoog behoeven. Aldus zal het steeds verstandig zijn, de tegenpartij „ook iets te laten verdienen” en niet *alles* voor zich te willen hebben.

Sub c.: aangezien de buitenlandse afnemers van „planten-grondmateriaal” in het belang van het eigen bedrijf de invoer dezer planten wensen te handhaven, is hier een doorgaans hechtere exportbasis aanwezig dan bij de uitvoer van eindproducten. Zou om deze reden de uitvoer van dergelijke „primaire” tuinbouwproducten althans in het begin van de Grote Depressie minder snel afgenomen zijn dan de export onzer tuinbouwproducten? Is het hierom, dat na de tweede wereldoorlog de eerstgenoemde voortbrengselen in zo grote hoeveelheden werden ge-

ëxporteerd (bijv. pootaardappelen, bloembollen, enz.)?

Men kan zich afvragen, of een exportproductie van de hierboven genoemde „primaire” tuinbouwproducten van voortreffelijke kwaliteit somtijds niet verkieslijker is dan die van tuinbouwproducten. Verminderde kwaliteit van zaden, bollen e.d. kan — anders dan bij industriegrondstoffen — niet steeds vóór het uitzaaien e.d. worden geconstateerd, terwijl een zodanige kwaliteitsverkleining de effectiviteit van de overige medewerkende productie-factoren zeer gevoelig vermindert. De zekerheid, dat deze vertrouwensproducten van goede kwaliteit zijn, rechtvaardigt een wat groter uitgave, terwijl deze zelfde kwaliteitsgarantie de eenmaal bestaande banden tussen de buitenlandse exporteur en zijn afnemers minder snel doet verbreken.

Ten aanzien van het laatste punt e. mag — zulks in verband met het onder V gegeven voorbeeld — naar voren worden gebracht, dat bij een buitenlandse kapitaaldeelname in onze verwerkingsindustrie van tuinbouwproducten weliswaar een zeer gewenste belangenbinding tot stand komt, maar dat deze o.i. nog kan worden versterkt door het transport dezer verwerkte (en eventueel ook verse) producten aan het importland te gunnen. Daarmede is dan weer enige additionele weerstand tegen invoerbelemmeringen waarschijnlijk.

Voorburg.

W. J. SANGERS.

STATISTISCHE BEPALING VAN DE GEBRUIKSMOGELIJKHEID EN HET GEBRUIK DER WILDE BINNENVLOOT.

Niemand zal kunnen ontkennen, dat de statistieken der wilde binnenvloot, zoals zij regelmatig verschijnen in de „Maandstatistiek voor Verkeer en Vervoer in Nederland”, van eminent belang zijn voor een beoordeling van deze verkeersstak in quantitative zin, want jaarverslagen, bedrijfseconomische rapporten e.d. bestaan in deze verkeersstak nauwelijks.

Deze statistieken zijn daardoor in hoge mate het kompas voor het beleid van de Overheid; zij zijn van belang zowel voor de verkeerspolitiek als voor de prijspolitiek.

Hoewel de huidige statistieken een schat van gegevens opleveren, blijven zij op enige belangrijke punten lacunes vertonen. Het is het doel van dit artikel deze lacunes aan te wijzen en daarbij aan te geven, op welke wijze daarin zou kunnen worden voorzien. Dit is vooral van belang, omdat bleek, dat het C.B.S. over de grondgegevens, benodigd voor de berekening der bewuste gegevens, reeds beschikt, zodat het slechts aankomt op een bewerking dezer grondgegevens.

De belangrijkste lacune in de statistieken der wilde binnenvaart is het ontbreken van een indicatie van het gebruik en de gebruiksmogelijkheid van de wilde binnenvloot. Teneinde duidelijk te maken, wat wij hiermede bedoelen, geven wij hieronder een vergelijking der jaarcijfers voor 1939 en 1946:

	1939	1946
Vervoerd gewicht in tonnen van 1.000 kg	11.487.704	13.204.652
Totaal bedrag aan vrachtsommen in gld	12.328.177	35.747.000
Aantal bevrachtingen	74.989	101.859
Gemiddeld aantal wachtdagen	11,4	7,0
Aantal tonkilometers in miljoenen	1.866	1.940

Onmiskenbaar ligt hier de conclusie voor de hand, dat de wilde binnenvaart in 1946 meer vervoer heeft verricht dan in 1939, ook al is het lastig uit te maken hoeveel. Maar deze conclusie is dubieus, indien men overweegt, dat de wilde binnenvaart niet alleen in Nederland, waarop de statistiek betrekking heeft, opereert, doch ook daarbuiten. Wij mogen wel als vaststaand aannemen, dat het internationaal vervoer in 1939 aanzienlijk belangrijker was dan in 1946. Was het daarom niet een quantitatief grotere binnenvloot, die in 1946 in Nederland opererende, de grotere prestatie leverde in vergelijking met 1939?

Was deze prestatie per vlootteenheid geringer, gelijk of groter dan in 1939? Is de bezettingsgraad van de gehele binnenvloot binnen Nederland afgenomen of toegenomen? Ziedaar enige vragen, waarop men het antwoord nochtans moet schuldig blijven. Toch is het antwoord op deze vragen van het allergrootste belang!

Uit het afnemen van het gemiddeld aantal wachtdagen kan men de conclusie trekken, dat de wilde vaart in betere omstandigheden is gekomen, doch het is ook mogelijk, dat zulks mede voortvloeit uit een toeneming van de gemiddelde reisduur; van deze laatste weten wij echter uit de statistieken niets.

Zo moeten wij constateren, dat men aan de hand der bestaande statistieken nog niet het antwoord kan geven op een aantal zeer belangrijke vragen; wij zouden haast willen zeggen: de belangrijkste vragen: Door het ontbreken van de gegevens voor de beantwoording dezer vragen is het gevaar allerminst denkbeeldig, dat men een volkomen onjuiste indruk krijgt van de werkelijkheid, m.a.w. dat men de beschikbare gegevens onjuist interpreteert.

Het is mitsdien van het grootste belang, dat men de statistieken zodanig completeert, dat de gestelde vragen kunnen worden beantwoord. Hieronder willen wij de theoretische analyse geven, door middel waarvan men tot het gestelde practische doel zal kunnen geraken.

* * *

Bij het ontwikkelen van de analyse stellen wij ons eerst de vraag, op welke wijze de verhouding tussen de aandelen in de nationale en internationale vaart moet worden bepaald. De verhouding van het aantal vervoerde tonnen kan niet het antwoord geven, aangezien de afstanden in het internationale vervoer groter zijn dan in het nationale vervoer. Evenmin kan de verhouding van het aantal tonkilometers het antwoord geven, aangezien de invloed van de laad- en lostijd op het nationale vervoer groter is dan op het internationale vervoer. Wat dan wel?

Wat men wil vaststellen, is eigenlijk niet anders dan de bepaling van de mogelijkheid van het gebruik. Als een schip ons land verlaat, heeft het de *gebruiksmogelijkheid* voor ons land met ingang van de datum van grensoverschrijding verloren en met ingang van diezelfde datum heeft het een gebruiksmogelijkheid voor internationaal vervoer verkregen. Keert het schip naar ons land terug, dan verkrijgt ons land weer de gebruiksmogelijkheid van dit schip. Van belang is dus allereerst de tijdsduur, gedurende welke internationaal vervoer wordt verricht.

Doch het maakt verschil, of een schip van 500 ton of een schip van 2.000 ton een jaar lang ons land verlaten heeft. Aldus komen wij tot de meest rationele combinatie van laadvermogen en tijdsduur. De eenheid, waarin wij dus de gebruiksmogelijkheid moeten uitdrukken, is dus de *laadvermogen-tondag*. De gegevens, waarover men moet beschikken, zijn dan:

1. datum van grensoverschrijding,
2. laadvermogen van het schip,
3. identiteitsgegevens van het schip,
4. laadvermogen en identiteitsgegevens van schepen, die continu in het buitenland zijn.

Het komt dus neer op een registratie bij de landsgrenzen, welke in feite reeds wordt verricht. De procedure kan men zich dan globaal als volgt voorstellen. Men vermenigvuldigt het aantal tonnen laadvermogen van de gehele binnenvloot met 365; dit is dan de totale gebruiksmogelijkheid gedurende een jaar van de binnenvloot, omfattende het nationale en het internationale vervoer.

Om hieruit het nationale aandeel te berekenen, moet het totale aantal tondagen, bij wijze van spreken, worden gecrediteerd voor het aantal tondagen, dat op de geschetste wijze wordt berekend voor het internationale vervoer.

Aldus heeft men een vrij goede maatstaf gekregen voor de verdeling van nationaal en internationaal vervoer,

waardoor enige der genoemde vragen reeds kunnen worden beantwoord.

* * *

Thans nog enige opmerkingen over de wijze, waarop men de geschetste methode kan perfectionneren. Allereerst merken wij op, dat de gebruiksmogelijkheid van een snel schip groter is dan van een langzaam schip. Men zou daarom feitelijk het aantal tondagen moeten vermenigvuldigen met de kruissnelheid voor diverse schepen, waarvoor men eenvoudigheidshalve standaarden voor de diverse typen zou kunnen gebruiken.

Ter berekening van het gebruik zou men dan rekening moeten houden:

- 1e. met het aantal wachtdagen, gedurende welke de gebruiksmogelijkheid niet wordt benut;
- 2e. met het aantal laadvermogen-tondagen, welke nodig zijn voor lege opvaarten, waarmede eveneens de gebruiksmogelijkheid niet kan worden benut;
- 3e. het verlies aan wanruimte, waardoor het laadvermogen en dus ook de gebruiksmogelijkheid niet kan worden benut.

Deze drie oorzaken van verlies van gebruiksmogelijkheid geven aanzien aan de drie componenten van de bezettingsgraad. Het gebruik zou dus moeten worden gemeten in *Colsons*¹⁾.

In dit artikel willen wij echter gemakshalve afzien van deze vormen van verbetering, teneinde daardoor enige facetten duidelijker in ogenschouw te kunnen nemen.

In de eerste plaats moet dan worden opgemerkt, dat internationaal vervoer niet begint op het ogenblik van overschrijding onzer landsgrenzen, doch reeds enige tijd daarvoor, n.l. bij vertrek uit de plaats waar het schip lag. Op gelijke wijze kan worden betoogd, dat het internationale vervoer pas eindigt op het moment, dat geladen kan worden d.w.z. enige tijd na overschrijding der landsgrenzen; vertrekt het schip direct weer met buitenlandse bestemming, dan blijft het in feite werkzaam in het internationale vervoer. Hiermede wordt duidelijk, dat de berekeningsmethode van vorige paragraaf slechts een eerste benadering van de werkelijkheid geeft. Waar het dus eigenlijk om draait, is, dat men de gegevens zou moeten hebben van de tijdstippen van aanvang en beëindiging van elke reis, dus zowel de lege als de beladen reizen.

In de tweede plaats is de berekening van de gebruiksmogelijkheid door het laadvermogen van de gehele binnenvloot te vermenigvuldigen met 365 nog vrij grof en wel om twee redenen:

- a. Het laadvermogen van de binnenvloot varieert enigszins gedurende het jaar als gevolg van nieuwbouw of sloop.
- b. Het is geenszins geheel waar, dat alle schepen gedurende 365 dagen per jaar beschikbaar zijn; sommige schepen worden in het slappe seizoen opgelegd.

Tengevolge van deze twee omstandigheden zouden nog enige correcties moet worden aangebracht, waarvoor men dus moet beschikken over de tijdstippen en laadvermogens van schepen, die in de vaart worden gebracht, resp. uit de vaart worden genomen.

Tengevolge van deze laatste correctie krijgt men dus een berekening aldus (Zie tabel volgende bladzijde).

Uit het bovenstaande hebben wij gezien, dat een belangrijke stap vooruit is gedaan, als men rekening houdt met de data van aanvang en beëindiging der internationale reizen en met de data van in de vaart brengen en uit de vaart nemen. Een splitsing van de gegevens ad a. t/m e. naar laadvermogenklasse completeert het beeld geheel.

Heeft men aldus de gebruiksmogelijkheid voor Nederland nauwkeurig vastgesteld, dan rijst de vraag, op welke

¹⁾ Zie van schrijver dezes: „Kosten en Baten van het Vervoer”, uitgave der Algemene Verladere en Eigen Vervoerders Organisatie, Koninginnegracht 61, 's-Gravenhage; Hoofdstuk: Prestatievergelijking.

a.	Gebruiksmogelijkheid in tondagen gedurende het jaar 19... van de vloot aanwezig op 1 Januari van dat jaar	
b.	Bij: gebruiksmogelijkheid in tondagen van de schepen, welke in 19... in de vaart zijn gebracht tengevolge van nieuwbouw of anderszins	+
c.	Af: gebruiksmogelijkheid in tondagen van de schepen, die in 19... voorgoed uit de vaart zijn genomen tengevolge van sloop of anderszins	-
d.	Af: gebruiksmogelijkheid in tondagen van de schepen, die in 19... tijdelijk uit de vaart zijn genomen	+
e.	Af: gebruiksmogelijkheid in tondagen van de schepen, die in 19... internationaal vervoer hebben verricht:	
	1. richting Duitsland	
	2. richting België	+
	Totale gebruiksmogelijkheid voor Nederland	

wijze hiervan gebruik wordt gemaakt Dit nu kan geschieden in de volgende rubrieken:

1. laden	pCt
2. beladen reizen	pCt
3. lossen	pCt
4. lege reizen	pCt
4. liggen en overliggeren	pCt
6. wachten	pCt
7. diversen	pCt
Totale gebruiksmogelijkheid voor Ned.	100 pCt

Splitsing van de gegevens 1 t/m 7 naar laadvermogenklasse completeert wederom het totale beeld. De gegevens kan men zeer waarschijnlijk ontleen aan de bevrachtingsboekjes, mogelijk na enige verbetering van de inrichting. De schippers zullen het belang moeten leren inzien van hun medewerking aan een accurate notering van de data. Want zonder deze medewerking kan een goede en betrouwbare statistiek niet tot stand komen, hetgeen weer een terugslag zal geven op het te voeren regeringsbeleid. Bij herhaling betogen wij, dat alle cijfers van aantal vervoerde tonnen, tonkilometers, opbrengsten enz. slechts zeer betrekkelijke waarde hebben, wanneer men daarnaast niet weet, hoe groot het potentiële en werkelijke gebruik van de vervoermiddelen is. Eén der allerbelangrijkste gegevens voor zowel de verkeers- als de prijspolitiek is de bezettingsgraad, welke de verhouding is van het werkelijke ten opzichte van het potentiële gebruik van een bepaalde verkeerstak. Zolang men hierover slecht geïnformeerd is, zal ook het overheidsbeleid een kwestie van „feeling” worden, met alle mogelijkheden van vergissingen daaraan verbonden. Gegevens over vervoerde tonnen, tonkilometers enz. zijn ongetwijfeld interessant, maar zij zeggen op zichzelf zo bitter weinig; zij geven geen inzicht in de vervoerstructuur: 1 miljoen ton kan vervoerd worden op wel 1.000 verschillende manieren en onder velerlei omstandigheden. *De kennis van het tijdsgebruik is één van de allerbelangrijkste noodzakelijkheden voor het verkrijgen van een juist inzicht in een verkeerstak; een inzicht, dat onmogelijk kan worden gemist of kan worden vervangen door iets anders. En juist over dit tijdsgebruik zwijgen de statistieken.*

* *

Na dit pleidooi voor het verstrekken van gegevens ten aanzien van het tijdsgebruik keren wij terug tot de splitsing van de gebruiksmogelijkheid in delen. Hierbij veronderstellen wij allereerst, dat deze splitsing mogelijk is gemaakt door de aanwezigheid van het statistisch grondmateriaal. Allereerst merken wij dan op, dat een vermelding van laden en lossen afzonderlijk nuttig is, daar de laadtechniek zeer dikwijls anders is dan de lostechniek en omdat het lossen doorgaans meer tijd vergt. Zonder al te grote bezwaren kan men echter het laden en lossen tezamen voegen. Men kan dan uit de gegevens de *gemiddelde prestatiecoëfficiënt per laadvermogenklasse* berekenen door het aantal tondagen der beladen reizen te delen door het

aantal tondagen, dat gemoeid gaat met het laden, lossen en de beladen reizen. Beschikt men bovendien over het aantal inhoudstondagen der beladen reizen, dan kan men door deling door het aantal laadvermogen-tondagen de *gemiddelde inhoudscomponent van de bezettingsgraad per laadvermogenklasse* verkrijgen. Men kan ook de *gemiddelde afstandscomponent van de bezettingsgraad per laadvermogenklasse* berekenen, doch hiervoor zal men eerst de beladen reizen een lagere gemiddelde snelheid moeten toerekenen dan de lege reizen. Vervolgens kan men de *gemiddelde tijdscomponent van de bezettingsgraad per laadvermogenklasse* berekenen door de totale gebruiksmogelijkheid vermindert met het aantal tondagen voor het wachten en diversen te delen door de totale gebruiksmogelijkheid.

Deelt men de totale gebruiksmogelijkheid voor Nederland door het aantal dagen per jaar (365 of 366), dan krijgt men *het gemiddeld beschikbare laadvermogen in Nederland*. Deelt men vervolgens dit getal op het aantal tondagen, dat gemoeid gaat met het wachten, dan vindt men het *gemiddeld aantal wachtdagen*.

Hiermede hebben wij wel de voornaamste bewerkingen aangeduid, die tussen de berekende gegevens onderling kunnen worden uitgevoerd. Men zal niet kunnen miskennen, dat hierdoor een aantal belangrijke kengetallen worden gevonden. Thans zullen wij nog behandelen de kengetallen, die men vindt bij de bewerkingen met de thans reeds bekende gegevens.

Vooreerst kan men de opbrengst delen door het aantal tondagen voor laden, lossen en beladen reizen. Men vindt dan de *gemiddelde opbrengst per ton per dag voor de beladen reizen, gesplitst naar laadvermogenklasse*. Helaas kent men thans in de binnen vaart statistiek nog niet de opbrengsten voor liggen en overliggeren, waardoor men de vergissing kan begaan de opbrengsten van de huidige statistieken aan te zien voor de gehele opbrengsten. Zou men deze opbrengsten ook kennen, dan zou daarmee kunnen worden berekend de *gemiddelde opbrengst per ton per dag voor liggen en overliggeren gesplitst naar laadvermogenklasse*. Tenslotte kan dan worden berekend de *gemiddelde opbrengst per beschikbare tondag gesplitst naar laadvermogenklasse*.

Het behoeft wel geen betoog, dat deze drie gemiddelde opbrengsten zeer waardevolle kengetallen zijn voor de prijspolitiek, waaruit wederom prijsindices kunnen worden berekend, welke een aanmerkelijk beter beeld geven dan die, welke kunnen worden berekend uit de gemiddelde opbrengst per ton, per tonkm en per bevrachting, zoals thans nog slechts mogelijk is.

Vermenigvuldigt men het aantal bevrachtingen met het gemiddeld beschikbare laadvermogen in Nederland en deelt men dit product op het aantal tondagen voor laden, beladen reizen en lossen, dan vindt men de *gemiddelde laadtijd, de gemiddelde reisduur en de gemiddelde lostijd per bevrachting*. Wederom krijgt men dus een drietal kengetallen, over welker grootte men thans nog volledig in het duister tast.

Vermenigvuldigt men genoemd product met het aantal dagen per jaar en deelt men dit getal daarna door de totale gebruiksmogelijkheid voor Nederland, dan vindt men *het gemiddeld aantal reizen per jaar per laadvermogenklasse*, waarmede wederom een onmiskenbaar belangrijk kengetal wordt gevonden.

Deelt men het aantal vervoerde tonnen en tonkilometers door de totale gebruiksmogelijkheid, dan vindt men het *gemiddeld vervoerd gewicht per dag en het gemiddeld aantal afgelegde beladen kilometers per dag*.

Wij willen thans deze lange rij van belangrijke kengetallen besluiten. Wij hopen voldoende te hebben aangevoerd, dat het werken met tondagen zeer aanzienlijke statistische verbeteringen tengevolge zal hebben, waardoor het overheidsbeleid een veel juister richtsnoer zal worden gegeven. De analyse, die wij gaven, had betrekking op de binnenvaart, voornamelijk omdat hier de statistische bewerking het minst op grote moeilijkheden zal

stuiten, doordat deze statistiek de beste is van de gepubliceerde statistieken. Wij zijn er echter van overtuigd, dat de gegeven analyse ook toepasbaar is op de andere vervoerstakken. Wij spreken dan ook de hoop uit, dat men het belang van deze berekeningsmethode zal inzien en alle medewerking zal geven aan de verstrekking en bewerking der grondgegevens.

Met betere statistieken is een beter beleid mogelijk; met een beter beleid kan ons land grotere welvaart bereiken.

's-Gravenhage.

H. A. A. DE MELVERDA.

ONDERNEMER EN PARITEIT.

Indien men de discussies beluistert rond de vraag naar de gewenstheid van paritaire samenstelling der bestuurscolleges in de te vormen bedrijfschappen, neemt men een toenemende geneigdheid tot paritaire samenstelling dezer colleges waar: werkgevers en werknemers zullen in gelijk aantal daarin zitting hebben.

Deze conclusie steunt op twee gedachten: de gelijkwaardigheid der partijen enerzijds, de eenheid van het sociaal-economische anderzijds.

Beide uitgangspunten — men zal dit moeten erkennen — zijn juist. Minder evident is de juistheid der conclusie.

Men kan ten volle de onverbreekelijke samenhang van het sociale en het economische aspect op het gehele gebied van het bedrijfsleven erkennen, en toch van mening zijn, dat het zeer wel mogelijk is de behartiging van de zorg voor de beide gebieden op te dragen aan colleges, die niet geheel dezelfde zijn.

Alle werkverdeling in de onderneming berust op dit beginsel van splitsbaarheid van de éne taak. En deze splitsbaarheid in de uitvoering bestaat niet in de lagere regionen alleen. Zij is zelfs nergens vollediger doorgevoerd dan in de overheidsbemoeyenis met het maatschappelijke leven, waar wij sinds jaar en dag de departementen van Sociale, resp. van Economische Zaken naast en met elkander zien werken.

Van enige principiële ondeelbaarheid der werkzaamheden kan in dit geval dan ook geen sprake zijn.

Is — vervolgens — pariteit in de economische afdeling noodzakelijk? De gelijkwaardigheid van werkgevers en werknemers in de doeloorzakelijke orde staat of valt hiermede zeer zeker niet.

Het is immers duidelijk, dat naast deze gelijkwaardigheid ten opzichte van het doel, een ongelijkwaardigheid bestaat in de werkoorzakelijke orde.

De laatste halve eeuw heeft de economische literatuur zich intensief bezig gehouden met de wetenschappelijke analyse van de figuur van de ondernemer. Zij heeft daarbij onthuld, dat de coördinerende sociale functie van de werkgever weliswaar een belangrijk facet is, maar niet het enige belangrijke. Uit algemeen en maatschappelijk oogpunt even belangrijk is zijn economisch-leidinggevende taak. Hij equilibreert tussen de markten. Hij richt steeds opnieuw de onderneming op haar maatschappelijke, en daarmede op haar private doel. Hij is de vinder en verwezenlijker der „Nieuw Combinationen“.

In zoverre hij deze taak uitoefent, is er geen sprake van gelijkwaardigheid in de functie van de ondernemer en die van hen, die hem volgen als uitvoerders zijner ondernemingen.

En deze taak is wel zo specifiek zijn taak, dat hij ophoudt als ondernemer te bestaan zodra zij hem ontnomen wordt.

Wie dit toegeeft — en het kan bezwaarlijk worden betwist — behoeft daarom nog geenszins geporteerd te zijn voor dispariteit.

Het is immers zeer wel denkbaar, dat men de consequentie van het denatureren van de ondernemer niet betreurt, dat men haar zelfs toejuicht.

Het is daarnaast denkbaar, dat men in de paritaire samenstelling der bestuurscolleges geen, of slechts in geringe mate, aantasting ziet van de ondernemersfunctie.

Wat het eerste aangaat: Het lijkt inderdaad moeilijk om de wenselijkheid der figuur van de ondernemer (d.i. van de zelfstandige ondernemer) op louter economische, beter is wellicht te spreken van materialistische, gronden te bouwen.

Zeer belangrijke maatschappelijke stelsels werden opgebouwd op principieel onvrije, onzelfstandige ondernemers.

Culturele en ethische overwegingen zullen bij de verdediging der ondernemersfiguur zwaarder wegen. Waar hij verdwijnt, verdwijnt de diversiteit en de zelf-verantwoordelijkheid uit het gehele sociaal-economische. Zonder hier dieper op in te gaan, moge hier toch op de enorme betekenis dezer overwegingen worden gewezen.

Wie deze overwegingen niet of niet voldoende telt, zal voor de zelfstandige ondernemer weinig hart hebben. Hem zal de paritaire samenstelling in bestuurscolleges slechts een eerste stap zijn in de richting van wat men — terecht of ten onrechte — roemt als de democratisering van het economisch leven.

*Wie evenwel met steller dezes wel hoge prijs stelt op handhaving van een zelfstandige ondernemersstand, kan niettemin van mening zijn, dat deze zelfstandigheid door paritaire bestuurscolleges niet sterk wordt aangetast.

Wellicht is dit inderdaad niet noodzakelijk het geval. Toch zie ik ernstige bezwaren.

Het eerste dezer bezwaren is van principiële aard. Het lijkt mij nl. in beginsel onjuist om de doeloorzakelijke gelijkwaardigheid van werkgevers en werknemers te willen uitdrukken door paritaire samenstelling van de bestuurscolleges der bedrijfschappen. Dat men dit, tot meerdere garantie van het doel wil doen in die organen, die meer het algemene belang tot direct doel hebben, zoals de Sociaal-Economische Raad, acht ik daarentegen wel haast vanzelfsprekend.

Zelfs indien het daar gaat om algemeen-economische maatregelen, is de individuele bedrijfsvoering er als regel weinig bij betrokken. De werknemers (als zodanig) hebben er evenzeer mee te maken als de ondernemers-werkgevers (als zodanig), of wat hetzelfde is: Op dit niveau hebben alle economische maatregelen belangrijke sociale repercussies. Vandaar dat mag worden aangenomen, dat de economische maatregelen in dit milieu ook bij de werknemers zodanige belangstelling wekken, dat een paritaire samenstelling alleszins verantwoord is.

Voor de bedrijfschappen geldt dit te minder naarmate zij een kleinere groep vertegenwoordigen en minder bedrijven omvatten. Naar die mate wordt het aanrakingsvlak met de individuele bedrijfsvoering groter, en worden de sociale consequenties der economische beslissingen minder uitgebreid.

Het lijkt daarom raadzaam om met het opklimmen naar het hogere niveau de pariteit meer en meer te benaderen. Doch niet alleen op deze theoretische gronden komt pariteit in de lagere organen mij minder gewenst voor. Practische overwegingen voeren tot hetzelfde standpunt.

Wie zich realiseert, welke de agendapunten vormen in vakgroep- en dergelijke vergaderingen, vraagt zich met verbazing af, welk *nut* het heeft hier de beraadslagingen op economisch gebied paritair te organiseren. In besturende colleges bijv. zal men in het algemeen trachten de werkgevers-vertegenwoordiging zo te doen zijn, dat alle facetten van het bedrijf hierin worden teruggevonden. Om dicht bij huis te blijven: de raad van Bijstand der vakgroep lederindustrie is samengesteld uit vertegenwoordigers van grote, kleine en zeer kleine fabrieken, uit zooleer-, overleer-, tuigleer- en technische leerlooiers, uit vertegenwoordigers van Brabant en de Achterhoek, uit vertegenwoordigers der Katholieke en der neutrale vereniging. Men komt zodoende tot een college van circa vijftien personen.

Toegegeven dat dit wellicht iets kleiner kon zijn, voor een vruchtbare bespreking van alle belangrijke economische kwesties op dit gebied zal het aantal toch zeker niet geringe mogen zijn dan tien.

En nu is het ten enenmale onduidelijk, welk nut het voor de looierij-arbeiders kan hebben tien werknemers af te vaardigen naar vergaderingen waar de economische problemen der looierij zullen worden besproken. Negentig procent der economische agendapunten heeft voor hen als werknemers geen belang.

Het zou daarom — zelfs indien men in beginsel alleen een pariteit in de machtsverhouding aanvaardbaar achtte — verstandiger zijn de samenstelling *niet* paritair, doch de verhouding in het aantal stemmen *wel* paritair te maken. Van werknemerszijde zou men zich daardoor heel wat overbodige — oneconomische — representatiekosten besparen.

Overigens ligt het verre van mij dit systeem te verdedigen. Ik vind deze pariteit in de machtsverhouding n.l. niet de enig juiste, zoals uit het voorgaande wel is gebleken. Ik vind haar zelfs principieel onjuist.

Er zijn nog andere praktische bezwaren tegen te ver doorgevoerde pariteit.

Gezien de stoeve en kostbare werkwijze van aldus samengestelde colleges zou hun vorming, bij de ondernemers de neiging bevorderen om zoveel mogelijk de economische aangelegenheden der lagere sectoren te behandelen buiten de bedrijfschappen om, door kartelafspraken, of zelfs — indien men deze zou bestrijden — door „gentlemen-agreements”. Het doel, dat bij de paritaire samenstelling voorzit, zou daardoor veelal illusoir worden.

Een laatste en niet onbelangrijk bezwaar zou zich voegen bij de genoemde, indien de onlangs gepubliceerde concept-wet op de ondernemingsraden ongewijzigd wet zou worden. In dit ontwerp wordt aan het bedrijfsschap een grote bevoegdheid toegekend ten aanzien van de ondernemingsraden. Waar de beslissingsmacht van de ondernemer op economisch gebied in dit ontwerp niet anders beschermd wordt dan door het voor velerlei interpretatie vatbare voorschrift, dat „de ondernemingsraad tot taak heeft bij te dragen tot het goed functioneren der onderneming” met inachtneming van de door het bedrijfsschap aangegeven grenzen en onder erkenning van de zelfstandige functie van de ondernemer, door overleg inzake toezicht op en uitvoering of regeling van alle aangelegenheden, de onderneming betreffende, welke in verband met derzelve aard en omstandigheden daarvoor in aanmerking komen”, wordt de paritaire samenstelling in de bedrijfschappen méér dan onjuist en onpractisch.

Met dit ontwerp in de hand wordt zij n.l. een rechtstreekse bedreiging van de „zelfstandige functie van de ondernemer”, zodra er tussen werkgevers en werknemers verschil van mening bestaat over de betekenis van deze term. Het zij overigens in confesso, dat dit laatste bezwaar meer teruggaat op de onnodige vaagheid van dit concept, dan op de paritaire samenstelling in de bedrijfsschappen. Gilze.

JAN VERSTER

BOEKBESPREKING.

Belastingherziening 1947 door Tj. S. Visser, Mr P. D. Sanderse, N. Ypenburg en J. L. Dulfer.

Onder deze titel verscheen als overdruk uit de losbladige F.E.D.-uitgave een overzicht van de wijzigingen, welke in verschillende belastingen werden aangebracht bij de op 1 Juli 1947 in werking getreden Wet Belastingherziening 1947 en de vrijwel gelijktijdig afgekondigde Wet tot herziening der ondernemingsbelasting.

Het werkje bevat de tekst van de Wet Belastingherziening, de nieuwe tabel (1948) der inkomstenbelasting, de lijst der aan veeldebelasting onderworpen artikelen

en voorts een toelichting op de nieuwe bepalingen.

Zeer instructief is vooral de commentaar op de voortaan voor de inkomsten-, vennootschaps- en ondernemingsbelasting toegestane belastingvrije reserveringen¹⁾. Bij assurantie- en kostenreserve wordt de regeling vermeld, welke de vroegere winstbelasting hiervan gaf, en welke thans wederom van toepassing wordt. Plafond, opbouw, aantasting en afwikkeling der nieuwe „onbelaste reserve” worden aan de hand van voorbeelden duidelijk uiteengezet.

Een overzicht van de voornaamste der overige behandelde veranderingen volgt hieronder:

Inkomstenbelasting.

Minimum verwervingskosten van dienstbetrekking wordt f 100. Afschaffing belastingvrij minimum ad f 5.000 bij liquidatiewinst. Aandelenpakketten behorend tot buitenlandse bedrijfsvermogens („aanmerkelijk belang”) gelden voortaan niet meer als Nederlandse bron van inkomsten voor buitenlanders (dividendbelasting hierop echter gehandhaafd). Kinderaftrek naar het aantal kinderen op 31 December. Verzwaring van het bijzonder tarief van art. 48

Inkomsten- en loonbelasting.

Verhoogd tarief voor bij ouders inwonende minderjarigen. Voordeliger regeling voor weduwnaars en weduwen zonder kinderen. Mogelijkheid van bezwaar en beroep voor buitengewone lasten. Nieuwe waardering voor vrije kost. inwoning en maaltijden.

Vermogensbelasting I.

Belastingvrij minimum voor ongehuwden verhoogd tot f 10.000; kinderaftrek verlaagd tot f 5.000 per kind.

Vermogensbelasting II (voor lichamen) afgeschaft.

Vennootschapsbelasting.

Tarief verlaagd tot 33¹/₃ pCt bij belastbare bedragen van f 45.000 en hoger.

Successie- en schenkingsrecht.

Tarief verhoogd; opcenten vervallen.

Omzetbelasting.

Tariefsverhoging van 2 en 4 op resp. 3 en 6 pCt; vrijstelling voor levensbehoeften. Invoering van een veeldebelasting van 15 pCt te betalen door fabrikant of importeur.

Ondernemingsbelasting.

Vervallen van de vrijstelling van landbouwbedrijven. Aftrek van f 3.000 voor ondernemersloon voor natuurlijke personen.

Het boekje geeft een praktische documentatie van de jongste belastingherzieningen en zal goede diensten kunnen verlenen aan hen, die zich vlug op dit terrein willen oriënteren.

Rotterdam.

J. C. BREZET.

¹⁾ Zie hiervoor ook „E.-S.B.” van 20 Augustus 1947: „Een fase in de ontwikkeling van het fiscale winstbegrip”, door Drs C. D. Jongman.

AANTEKENING.

DE TINMARKT¹⁾.

De internationale tinpositie is, als gevolg van de oorlog, nog steeds zodanig, dat van al de non-ferro metalen alleen

¹⁾ De gegevens, in deze aantekening verwerkt, zijn ontleend aan het maandblad „Tin” van Maart 1948, de statistische bulletins van de „International Tin Study Group” en de „International Tin Research and Development Council”; voorts aan het economisch en financieel weekblad uitgegeven door de Kredietbank N.V. te Brussel van 14 Maart 1948.

het tin nog is onderworpen aan een stelsel van toewijzingen, onder controle van het „Combined Tin Committee“.

De productie van tin.

De wereldproductie, die in 1939 ongeveer 167.000 long tons²⁾ bedroeg, was in 1945 gedaald tot 90.000 long tons. Voor 1947 wordt zij geschat op 107.000 long tons, terwijl de huidige behoeften op ongeveer 200.000 long tons worden geraamd.

Vóór de oorlog waren de voornaamste producenten Malakka, Indonesië en Bolivia, die samen ongeveer 60 à 65 pCt van de totale wereldproductie leverden. Onmiddellijk daarop volgden Siam en China. Door de oorlog daalde de productie van Indonesië en Malakka aanzienlijk, t.w. resp. van 27.809 en 46.827 long tons in 1939 tot 948 en 3.152 long tons in 1945. Bolivia, welks productie door de Verenigde Staten gedurende de oorlogsjaren sterk werd gestimuleerd ten behoeve van hun Texas-smelterij, vertoonde daarentegen een productietoename van 27.215 long tons in 1939 tot 42.483 long tons in 1945, waardoor dit land van de derde op de eerste plaats is gekomen. Deze toename woog echter bij lange na niet op tegen de productiedaling in Malakka en Indonesië.

Ter illustratie volgt in tabel 1 een overzicht van de wereldproductie van tin over een reeks van jaren.

TABEL 1.

Wereldproductie van tin (in long tons).

	1938	1939	1940	1942	1944	1945	1946	1947 ^{*)}
Belgische Congo ..	8.820	8.964	12.482	16.191	17.326	17.077	14.091	13.200
Nigeria	8.977	9.428	12.012	12.405	12.512	11.230	10.338	8.484
Bolivia	23.371	27.215	37.940	38.291	38.809	42.483	37.619	29.686
Burma	5.014	5.444	5.500 ^{*)}	500 ^{*)}	500 ^{*)}	—	—	—
China	11.246	10.859	6.249	4.400	3.300	3.500	1.320	3.300
Frans Indo-China	1.596	1.250 ^{*)}	1.467	1.030	357	86	—	—
Malakka	43.360	46.827	83.000 ^{*)}	15.748	9.309	3.152	8.432	23.636
Indonesië	27.298	27.809	42.857	9.938	6.753	948	6.450	14.121
Siam	14.704	16.970 ^{*)}	17.447 ^{*)}	7.833	3.296	1.775	1.056	1.141
Ver. Koninkrijk ..	2.010	1.632	1.619	1.363	1.289	1.152	793	846
Anderen landen ..	11.300	10.600	11.200	11.400	7.700	8.600	8.200	7.250
Wereld	159.500	167.000	231.500	119.000	101.000	90.000	88.500	101.700

¹⁾ Exportcijfers, daar geen productiecijfers ter beschikking staan. ²⁾ Geheel of gedeeltelijk geschat. ^{*)} Januari—November; schatting.
Bron: „Statistical Bulletin of the International Tin Study Group“ van Januari 1948 en „Tin“ van Maart 1948.

Het verbruik van tin.

De Verenigde Staten zijn de grote consument van tin; terwijl zij slechts een minieme hoeveelheid zelf produceren, nemen zij bijna de helft van het wereldverbruik voor hun rekening. De grote productielanden verbruiken daarentegen zeer weinig tin. Het is dus begrijpelijk, dat de Verenigde Staten in verband met hun positie voor een regelmatige bevoorrading zorgen, door zoveel mogelijk contracten af te sluiten met de producerende landen.

Uit tabel 2 blijkt, dat de wereldconsumptie voor de eerste elf maanden van 1947 121.100 long tons bedroeg en derhalve op een hoger peil lag dan de productie.

TABEL 2.

Wereldverbruik van tin (in long tons).

	1938	1939	1940	1942	1944	1945	1946	1947 ^{*)}
Verenigde Staten	50.722	70.352	72.324	56.288	59.156	54.800	57.000	55.000
Ver. Koninkrijk ..	18.290	27.279	29.225	23.478	18.435	16.396	25.606	25.018
Anderen landen ..	82.488	64.369	58.451	35.734	21.909	25.004	28.094	41.082
Wereld	151.500	162.000	160.000	115.500	99.500	96.200	110.700	121.100

¹⁾ Januari—November; schatting.
Bron: „Statistical Bulletin of the International Tin Study Group“ van Januari 1948.

Het verbruik in verband met de wereldvoorraden.

De tin verbruikende industrieën over de gehele wereld, en speciaal in de Verenigde Staten, hebben een tekort aan tin. Het is echter thans, gezien de grote voorraden en de stijgende productie, gerechtvaardigd, volgens het maandblad „Tin“ van Maart 1948, om de industrie een grotere toewijzing te geven dan tot dusver is geschied. De Amerikaanse verbruikers hebben zich gedurende de oorlogsjaren met plichtsbefol onderworpen aan de toewijzingsregeling, in de wetenschap, dat tin schaars en een ruime voorraadpolitiek van overheidswege³⁾ noodzakelijk

²⁾ 1 long ton = 1.016 kg.
³⁾ Vóór de oorlog achtte men in het algemeen een voorraad voor drie maanden voldoende; thans zijn voorraden voor een jaar of langer aan de orde van de dag.

was totdat de tinproductie in Z.O.-Azië weer voldoende op gang zou zijn gekomen. De schaarsteperiode is thans snel aan het verdwijnen. Het jaar 1947 gaf, zoals gezegd, een tinproductie te zien van rond 107.000 long tons en de productie neemt van maand tot maand nog toe. De productieschattingen voor Indonesië, Malakka, de Belgische Congo en Nigeria bedragen voor 1948 resp. 37.000, 45.000, 14.500 en 11.000 long tons. Voorts verwacht men, dat de Boliviaanse productie in 1948 die van 1947 zal overtreffen en dat dit jaar de tinvoortbrenging van Burma en Siam weer van betekenis zal worden. De wereldvoorraad van tin bedroeg aan het einde van 1947 rond 124.000 long tons; d.i. veel meer dan vóór de oorlog. De jongste gegevens over de wereldtinvoorraden, onlangs samengesteld door de „International Tin Study Group“, tonen dit aan.

De tinprijzen.

De belangrijkste internationale tinmarkt is Londen. Vlak voor de tweede wereldoorlog schommelde de tinprijs hier tussen £ 200 en £ 230 per long ton, hetgeen toen reeds hoog werd geacht. Gedurende en na de oorlog stegen de prijzen, als gevolg van de verminderde productie en de gestegen vraag, nog verder. In Maart 1947 bedroeg de officiële prijs te Londen £ 437. In verband met de gestegen exploitatiekosten van de Maleise producenten werd de

prijs af-raffinerij in Malakka midden December 1947 van £ 423 op £ 500 gebracht, terwijl de officiële binnenlandse prijs in Engeland werd verhoogd tot £ 510 per ton voor het gewoon tin à 99 pCt en tot £ 513 voor het geraffineerd tin à 99,75 pCt minimum.

Bij een aan het begin van dit jaar afgesloten accordo tussen Bolivia en de Verenigde Staten werd de prijs van het Boliviaans geraffineerd tin verhoogd van 80 cent tot 94 cent per lb franco New York, hetgeen overeenkomt met ongeveer £ 525 per long ton. De Engelsen moeten voor hun aandeel in de Boliviaanse productie (40 à 45 pCt) dezelfde prijs betalen als de Amerikanen, d.i. £ 500 f.o.b.

Antofagasta per long ton. Daar de Engelse binnenlandse prijs £ 513 bedroeg, was het prijsverschil van £ 13 onvoldoende om de kosten van transport en raffineren te dekken, zodat de Engelse Regering begin Januari jl. de binnenlandse prijs op £ 519 moest brengen voor het gewoon tin en op £ 522/10 voor het geraffineerd tin. Daar het Boliviaanse geraffineerd tin franco New York wordt geleverd tegen een prijs, die ongeveer £ 525 bedraagt, volgt hieruit — aldus „Beursberichten“ van de Kredietbank N.V. te Brussel —, dat de Engelse uitvoer van geraffineerd tin naar de Verenigde Staten praktisch onmogelijk is geworden.

Zou de Engelse Regering de door de Maleise producenten verlangde verhoging tot minstens £ 575 per long ton toe-

TABEL 3.

Wereldvoorraden van tin (in long tons aan het einde van het jaar) ¹⁾.

	1938	1939	1940	1942	1944	1945	1946	1947 ²⁾
Verenigde Staten	26.015	36.177	89.010	126.125	88.148	70.837	66.878	63.200
Malakka	11.458	13.161	3.472	—	—	4.300	5.600	5.380
Indonesië	200	260	—	—	—	8.000	5.700	4.400
België	1.956	984	—	—	—	—	4.200	4.000
Nederland	3.700	2.586	—	—	—	—	2.550	7.700
Ver. Koninkrijk	23.193	13.190	20.074	30.143	32.024	37.231	23.378	19.508
Andere landen	3.027	7.410	7.000	9.000	25.000	29.000	29.700	19.600
Wereld	69.500	73.800	119.600	165.300	145.200	149.400	138.000	123.800

¹⁾ Schattingen. ²⁾ Eind October. Bron: *International Tin Study Group*.

staan, dan betekent dit, dat ook de tinprijs in de Verenigde Staten zal stijgen (Amerika koopt nl. ook op de Maleise markt) en krachtens het afgesloten accoord met de Verenigde Staten is in dat geval ook Bolivia gerechtigd zijn eigen verkoopprijzen te verhogen. Slechts evenwicht tussen productie en verbruik zal deze kringloop kunnen doorbreken.

INTERNATIONALE NOTITIES.

E.R.P. EN INFLATIE.

Kenmerkend voor de na-oorlogse economische ontwikkeling in de landen, die bij de oorlog betrokken zijn geweest, is de sterke achterstallige vraag, die zowel door producenten als consumenten wordt uitgeoefend. Het beperken en kanaliseren van deze vraag mag worden beschouwd als een vraagstuk van centrale betekenis in het economisch herstel. Temeer is dit het geval — zoals wordt uiteengezet in het pas verschenen nummer van het „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht” ¹⁾ — wanneer bovendien de Overheid een sterke vraag uitoeft, tot uiting komende in begrotingstekorten, als gevolg waarvan de geldcirculatie wordt verruimd. In een dergelijke situatie wordt de controlerende taak van de Overheid vergemakkelijkt door het bestaan van een importsurplus, waarvan immers een koopkrachtabsorberende werking uitgaat.

Veelal wordt in dit verband aangenomen, dat van hulp in het kader van het E.R.P. een deflationaire invloed zal uitgaan. „The Investors' Chronicle” van 20 dezer acht deze stelling echter in zijn algemeenheid niet juist. Waar het op aankomt, is niet de omvang van de E.R.P.-hulp als zodanig, doch het totaal aan goederen en diensten, dat een land van het buitenland ontvangt zonder daarvoor betaling uit lopende bronnen verschuldigd te zijn. Voor Engeland beliep dit totaal in 1947 £ 675 miljoen, d.i. het deficit op de lopende posten der betalingsbalans, gefinancierd met behulp van goudreserves en dollarcredieten. Voor het lopende jaar nu taxeert men dit bedrag op slechts £ 250 miljoen.

Aangezien de Engelse Regering niet van plan is, het invoerprogramma aanzienlijk te verruimen, zelfs niet indien het E.R.P. in werking treedt, is van het Marshall-plan, aldus het blad, voor Engeland geen verlichting van de inflationaire druk te verwachten. Integendeel, deze druk zal in vergelijking met 1947 waarschijnlijk veeleer toenemen. Een en ander natuurlijk in de veronderstelling, dat de „export targets” voor 1948 worden verwezenlijkt, daar anders het importsurplus weer zou worden vergroot.

¹⁾ Zie het artikel „De conjunctuur in Nederland” in het „E.-S.K.” van Maart 1948.

HYPERINFLATIE IN CHINA.

De ondernemingen, die handel drijven op China, bevinden zich nog steeds in een moeilijke positie, daar er nog geen enkel teken op wijst, dat de verwarrende toestand in China met betrekking tot de openbare financiën en het geldwezen (gevolg van de voortgezette oorlog en binnenlandse verstoringen) een eind begint te nemen. Deze toestand werd kortgeleden nog eens duidelijk onderstreept door Mr A. A. Morse op een vergadering van de „Hongkong and Shanghai Banking Corporation” in een redevoering, waarvan, aldus „The Economist” van 13 dezer, ieder, die financiële of handelsbelangen in het Verre Oosten heeft, kennis behoort te nemen.

In de eerste plaats, zegt Morse, is het, teneinde de inflatie te bestrijden, nodig de militaire uitgaven drastisch te verminderen; dit zal echter niet mogelijk zijn zolang de burgeroorlog in de huidige omvang blijft voortwoeden. De inflatie in China kan worden gekarakteriseerd als een hyperinflatie ¹⁾, want gedurende de oorlog tegen Japan liet het verlies van de havens en derhalve van de zo belangrijke douane-ontvangsten de Regering geen ander alternatief dan de biljettenpers te gebruiken, teneinde haar uitgaven te financieren. Thans is de buitenlandse handel opnieuw onder controle gebracht, maar de uitgifte van bankbiljetten gaat door.

Sinds 1946 is de officiële index voor de groothandels-prijzen in Shanghai met het 15-voudige gestegen en zelfs de officiële koers voor de Amerikaanse dollar is van C \$ 3.350 tot C \$ 89.000 gestegen. Op de zwarte markt liggen de koersen in het algemeen 25 à 50 pCt hierboven. De kosten van levensonderhoud zijn, in vergelijking met 1946, met het 10 à 12-voudige toegenomen.

In het licht van deze omstandigheden valt het te verwonderen, dat de Overheid nog enig succes heeft geboekt met haar streven de export te bevorderen en de stroom van importgoederen, die in 1946 reeds zoveel zorgen baarde, te beteugelen. Aan het eind van het afgelopen jaar daalde de import en nam de export toe, maar de smokkelhandel was waarschijnlijk nog steeds groot. Het herstel van de export werd uiteraard ondersteund door het feit, dat men de officiële wisselkoers niet langer op een kunstmatig peil heeft gehouden, maar de Overheid staat nog altijd voor de moeilijke taak om de invloed van de inflatie op de buitenlandse koersen te bestrijden. De pogingen om de import onder controle te houden resulteerden in steeds meer beperkingen voor het bedrijfsleven: „a jungle growth of controls and monopolies”.

¹⁾ Vgl. „Internationale geld- en kapitaalmarkten; de strijd tegen de inflatie” in „E.-S.K.” van Maart 1948.

DE INTERNATIONALE TARWE-OVEREENKOMST.

De afzijdigheid van de Sovjet-Unie en Argentinië neemt niet weg, aldus „The Investors' Chronicle” van 13 dezer, dat de nieuwe tarwe-overeenkomst concreter is dan oorspronkelijk mocht worden gehoopt. Het blad schrijft dit toe aan de ommekeer in de houding der Britse Regering. Deze nl. heeft minder dan een jaar geleden analoge besprekingen doen mislukken door een minimum tarweprijs van \$ 1,10 per bushel in het derde jaar van het toen voorgestelde accoord te hoog te achten. Thans gaan de Engelsen accoord met een minimumprijs van \$ 1,50 voor het lopende jaar, die elk volgend jaar zal dalen met 10 dollarcenten tot \$ 1,10 in het vijfde jaar; bovendien hebben zij een maximumprijs van \$ 2 voor de hele vijfjarenperiode geaccepteerd.

De recente daling der Amerikaanse goederenprijzen doet inmiddels de suggestie aan de hand, dat de hoop op een daling van de tarweprijs tot \$ 1 per bushel binnen de komende 5 jaren nog niet hoeft te worden opgegeven. Nu Engeland de verplichting op zich heeft genomen om 180 miljoen bushels af te nemen van de 500 miljoen bushels, welke Canada (230 miljoen), de Verenigde Staten (185 miljoen) en Australië (85 miljoen) zullen leveren, betekent een prijs van \$ 1 in plaats van \$ 1,10 per bushel een verschil van \$ 18 miljoen per jaar. Van belang is, dat het aanbod van de drie genoemde producenten niet geheel

in de behoeften der 33 deelnemende importlanden zal voorzien; transacties buiten de overeenkomst zijn daarom toegestaan. Voorlopig zal Argentinië dus van de omstandigheden kunnen profiteren. Zouden de komende 5 jaren echter goede oogsten te zien geven, dan zou Engeland niet alleen moeten boeten voor het thans accepteren der gestelde condities, maar bovendien zou de „International Wheat Council” wel eens kunnen worden verrast „by an application for membership from an Argentina bent on making the best of both worlds”.

EEN ENGELSE STEM OVER NEDERLAND.

„Holland's economic plight” — aldus The Times van 17 dezer — „is fundamentally of the same order as Britain's, and the Government has pinned its faith on the European Recovery Programme. As yet the cracks are superficial, although bankers admit that confidence in the currency is no longer uncritical. People prefer to hold their savings in kind, and the shortage of goods, in spite of controls, sends prices slowly but steadily upward. Controls and a measure of concealed inflation have introduced a black market, extensive and extensively tolerated, and this intrusion of dishonesty marks another contrast with the past.

The Dutch have not yet suffered severely in their self-belief. They work hard — trade disputes have been incomparably fewer than after 1918; they rebuild their country with a quiet assurance which is good to see; they remain attached to the hard canons of common sense, and pursue no false, gods, weird philosophies, or literary crazes. They still berate themselves for setting patient merit above wit and venture. The damage of the war goes deeper and is hard to seize. Perhaps the change is merely disappointment that the war changed nothing; perhaps this in turn is the outward sign of a new sense of insecurity. However that may be, many people in Holland are unsettled, uneasy, and uncertain of what the future may bring.

To a foreign eye looking upon this well-ordered country, hard at work and wrenched by no obvious turmoils, such anxieties must appear unwarranted. The thought remains that the Dutch people, when put to the test, would again astonish themselves and their neighbours by their tenacity in hardship and their sturdy self-belief”.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Aan het einde der week vertoonde de geldmarkt een zekere verruiming, waardoor de callgeldrente kon worden verlaagd tot $\frac{3}{4}$ pCt. Vermoedelijk streven de banken naar vergroting van hun liquiditeit met het oog op de stortingen op de emissies Philips. Per 1 April a.s. zal een bedrag van f 75,75 miljoen vereist zijn voor de betaling van de inschrijving op de uitgifte der $3\frac{1}{2}$ pCt obligatielening, terwijl medio April voor de storting op de aandelenemissies niet minder dan f 126,5 miljoen vereist zal zijn. Weliswaar komt einde Maart en ook in April vrij veel schatkistpapier te vervallen, doch blijkbaar geeft men er de voorkeur aan nu reeds een grotere liquiditeit te betrachten, waardoor het aanbod van callgeld toenam. In de marktdiscounto's kwam echter nog geen verandering. De in het voorgaande overzicht vermelde discounto's voor schatkistpromessen handhaafden zich bij geringe omzetten vrijwel op hetzelfde peil.

Inmiddels zullen de banken ook rekening moeten gaan houden met onttrekkingen in verband met de betaling der heffingen. Naarmate de aanslagregeling hiervan vordert zullen ook de overboekingen van geblokkeerd tegoed naar optierekening kunnen plaatsvinden, met de kans op verdere onttrekking van middelen aan de banken ter belegging in 3 pCt investeringscertificaten. Het valt op, dat op

het tot ult. Januari 1948 geïnde bedrag aan bijzondere heffingen ad f 117 miljoen niet minder dan f 31 miljoen met vrij geld is betaald, f 61 miljoen met geblokkeerd geld, slechts f 2 miljoen met staatsfondsen, en de rest door afboeking op reeds verrichte zekerheidsstellingen. Het is moeilijk te verklaren, waarom een dermate groot bedrag aan vrij geld hiervoor werd besteed, in plaats van hiermede op meer voordelige wijze staatsfondsen te verkrijgen en daarmede de belastingschuld te voldoen.

De ernst van onze deviezenpositie werd in de afgelopen week geaccentueerd door de publicatie van De Nederlandse Bank, dat nogmaals een bedrag aan goud, thans ter waarde van f 41 miljoen, moest worden afgestaan.

Met Engeland werd overeenstemming bereikt omtrent de grootte en de afwikkeling van allerlei schulden, in en na de oorlog ontstaan. Het totaal werd gefixeerd op een bedrag van £ 45 miljoen, dat in een periode van 20 jaar zal worden afgelost, terwijl de hoofdsom slechts $\frac{1}{2}$ pCt rente per jaar zal dragen. De vaststelling van het bedrag en de lange duur van de aflossing schijnt nogal bevredigend te zijn. Minder bevredigend lijkt, dat, voordat deze schuld is afgelost, Nederland van Engeland geen goud meer zal kunnen vorderen, wanneer het pondentegoed van De Nederlandse Bank het in het monetaire accord voorziena maximum ad £ 10 miljoen, vermeerderd met de „additional sum”, overschrijdt.

Uiteraard valt deze beperking van Engels standpunt uit gezien alleszins te billijken, maar voor de Nederlandse deviezenpositie op de korte termijn, met name t.a.v. het dollar-, resp. goudtekort, valt dit ongetwijfeld te betreuren.

De aandelenmarkt stond in de afgelopen week sterk onder invloed van de emissies Philips. Deze trokken vrij sterke belangstelling, doch in de andere fondsen ging relatief weinig om. Het buitenlandse aanbod van claims Philips, voorzover dat thans reeds plaats vond, oefende waarschijnlijk druk uit. De prijzen van claims gewone aandelen Philips varieerden van f 610 per 12 Maart tot f 574 per 19 Maart jl. Over het algemeen gaven de koersen der overige aandelen weinig veranderingen te zien; de tendens was enigszins in dalende richting. De binnenlandse dollarlening noteerde aan het einde der week 104 pCt GB, waarin men uiteraard niet alleen het verminderen van de devaluatievrees behoeft te zien, doch eyeneens een zuiver technische omstandigheid, nl. de verwachte verkopen van hen, die de opbrengst der gevorderde dollarobligaties via de omweg der dollarlening in Nederlandse aandelen wensen te beleggen.

	12 Maart 1948	19 Maart 1948
A. K. U.	187½ GB	185½
v. Berkel's Patent	139½	133½
Lever Bros. & Unilever C. v. A.	330	324½
Philips G. b. v. A.	294½ Exclaim	291 GB
Koninklijke Petroleum	361½	357
H. A. L.	225	220½
N. S. U.	195½ GB	195 GL
H. V. A.	263	259½
Deli Mij. C. v. A.	218	221
Amsterdam Rubber	186½	193

STATISTIEKEN.

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.
(Voornaamste posten in miljoenen francs)

Data	Metaal- voorraad	Buitent. wissels	Discounto's en voor- schotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere credieten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.113,7
28 Febr. 1948	5.624,5	100,9	182,2	48,5	4.166,4	1.123,5
7 Mrt 1948	5.622,1	102,4	181,3	48,5	4.099,6	1.187,1
15 Mrt 1948	5.622,8	97,1	160,9	48,4	4.055,5	1.223,1

DE NEDERLANDSCHE BANK.
Verkorte balans op 22 Maart 1948.

		Activa.	
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank	—	1.900,—
	Bijbank	—	
	Agentsch.	1.900,—	
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid. sub 3 van de Bankwet 1937 j ^o art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)			
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947			2.000.000.000,—
Belingen:			
(incl. voor-schotten in re-kening-courant op onderpand)		Hoofdbank f 142.792.042,57 ¹⁾	
		Bijbank " 187.961,86	
		Agentsch " 9.200.060,74	
Op effecten, enz.		f 152.180.065,17	
Op goederen en celen		" 151.520.338,60 ²⁾	
		" 659.726,57	
		f 152.180.065,17 ³⁾	
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)			
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947			1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:			
Gouden munt en gouden muntmateriaal		f 509.923.037,51	
Zilveren munt, enz.		" 2.976.079,69	
			512.899.117,20
Papier op het buitenland		f 272.056.200,—	
Tegoeft bij correspondenten in het buitenland		" 96.966.583,04	
Buitenlandse betaal-middelen		" 5.106.193,63	
			374.128.976,67
Belegging van kapitaal, reserves en pensioen-fonds		" 80.209.408,21	
Gebouwen en inventaris		" 3.500.000,—	
Diverse rekeningen		" 147.760.807,81	
		f 4.770.680.275,06	
Passiva.			
Kapitaal		f 20.000.000,—	
Reservefondsen		" 12.452.579,46	
Bijzondere reserves		" 32.247.868,69	
Pensioenfondsen		" 16.975.102,30	
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)		" 124.199.625,—	
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)		" 2.899.217,080,—	
Bankassigaties in omloop		" 181.702,32	
Rekening-courant saldo's:			
's Rijks Schatkist		f 949.531.895,98	
Geblokkeerde saldo's van banken		" 32.318.172,74	
Geblokkeerde saldo's van anderen		" 29.239.932,57	
Vrije saldo's		" 494.842.578,85	
		f 1.505.932.580,14	
Diverse rekeningen		" 159.473.737,15	
		f 4.770.680.275,06	

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
²⁾ Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) " 39.529.875,—
 Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten " 147.832.236,50

BANK VAN ENGELAND.
(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaal-voorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie		Biljetten in Banking Dept.
				Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept.	
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1	
3 Mrt '48	0,2	1.299,3	1.300	1.236,5	63,7	
10 Mrt '48	0,2	1.299,4	1.300	1.236,9	63,4	
17 Mrt '48	0,2	1.299,3	1.300	1.233,6	66,6	

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
25 Dec. '46	1,3	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	278,9
3 Mrt '48	0,2	327,6	10,5	20,7	404,3	18,5	293,5
10 Mrt '48	0,3	329,8	9,5	20,7	405,2	12,6	299,1
17 Mrt '48	0,5	326,7	13,4	21,2	409,9	12,0	305,1

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoeft bij corresp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, promessen en open marktpapier	Belingen
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	103	153.109
9 Febr. '48	584.022	246.137	114.698	2.000	150.114
16 " '48	580.885	255.166	102.100	2.000	152.524
23 " '48	554.204	272.552	121.576	2.000	158.994
1 Mrt '48	554.269	276.907	102.967	—	178.510
8 " '48	554.229	266.553	107.153	1.000	163.557
15 " '48	512.853	272.911	134.810	1.000	150.196
22 " '48	512.899	272.056	102.073	1.900	152.180

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant			Vrije saldo
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldo's van banken	Geblokkeerde saldo's van anderen	
30 Dec. '46	2.744.151	1.099.855	90.071	43.706	590.158
9 Febr. '48	2.921.575	946.746	73.679	35.757	462.176
16 " '48	2.900.739	992.899	42.372	28.993	476.015
23 " '48	2.896.639	013.627	44.478	35.785	464.375
1 Mrt '48	2.959.043	1.974.150	64.501	29.928	487.737
8 " '48	2.933.728	986.745	42.129	28.941	480.194
15 " '48	2.909.546	959.002	29.591	28.492	510.742
22 " '48	2.899.217	949.532	32.318	29.240	494.843

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van de goud-voorraad ¹⁾	Buitenlandse deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel- en pasmunt	Vorderingen op de Staat
26 Dec. 1946	32.226	5.648	4.953	214	698	49.158
12 Febr. 1948	25.546	12.807	8.018	605	732	52.626
19 " 1948	25.643	12.938	7.029	558	727	52.526
26 " 1948	25.348	12.515	7.308	562	672	52.606
4 Maart 1948	25.424	12.878	6.914	1.016	526	53.485
11 " 1948	25.462	12.321	6.713	986	476	54.069
18 " 1948	25.982	12.948	6.074	1.009	439	51.681

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ²⁾	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldo		Resulwet van 6 Oct. '44 ³⁾
				van de Schatkist	van anderen	
26 Dec. 1946	637	159.377	72.165	1	4.482	614
12 Febr. 1948	637	167.887	80.160	1	5.805	498
19 " 1948	637	167.092	79.243	4	5.825	497
26 " 1948	637	166.795	79.140	5	5.516	497
4 Maart 1948	637	168.071	79.846	6	6.015	496
11 " 1948	637	167.705	78.735	6	6.907	496
18 " 1948	637	165.966	77.793	5	5.939	494

¹⁾ Waarvan 10.493 miljoen francs onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).
²⁾ Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel“ ten bedrage van 64.597 miljoen francs.
³⁾ Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

FEDERAL RESERVE BANKS.
(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
19 Febr. 1948	21.719	21.036	368	20.943
26 " 1948	21.776	21.096	368	21.034
4 Mrt 1948	21.779	21.141	373	21.071

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt	Membersbaps
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
19 Febr. 1948	24.070	19.374	1.725	16.750
26 " 1948	24.065	19.356	1.656	16.799
4 Mrt 1948	24.034	19.532	954	17.552

BANK VAN FRANKRIJK.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
22 Jan. 1948	55.173	205.657	125.042	120.700	426.000
4 Mrt 1948	52.817	225.511	125.042	154.900	426.000
11 Mrt 1948	52.817	233.039	125.042	159.100	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	765	62.693
22 Jan. 1948	891.546	83.620	771	81.537
4 Mrt 1948	766.966	282.771	828	280.643
11 Mrt 1948	780.498	265.775	624	263.818

ZWEDSE RIJKSBANK.
(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldo buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd			
31 Dec. 1946	839	532	1.544	504	284	94	182
28 Febr. 1948	223	141	2.685	434	120	—	182
6 Mrt 1948	223	141	2.674	412	120	—	182
15 Mrt 1948	220	140	2.408	390	119	—	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regularisatie-rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buiten-landse banken	
		Totaal	Staat	Banken			
31 Dec. 1946	2.877	875	706	94	230	174	7
28 Febr. 1948	2.736	931	633	191	68	181	4
6 Mrt 1948	2.659	956	587	284	68	178	4
15 Mrt 1948	2.579	853	634	137	68	174	5

Announces voor het volgend nummer
dienen uiterlijk Dinsdag 30 Maart a.s. in het bezit te zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

N.V. Gemeenschappelijk Bezit van Aandeelen Philips' Gloeilampenfabrieken

gevestigd te Eindhoven.

Uitgifte van
f 52.220.250.— gewone aandelen en
f 18.447.000.— 6 % Cum. Pref.
Winstd. Aandelen aan toonder

In verband met het feit, dat van meerdere zijden uit het buitenland wegens de moeilijkheden om tijdig van de betreffende instanties de vereiste toestemmingen voor inschrijving, resp. verkoop van claims te verkrijgen, de vraag is gekomen om de termijn van inschrijving en daarmee de gelegenheid tot het verhandelen van de claims te verlengen, deelt ondergetekende mede, dat de inschrijvingsdatum nader is bepaald op **Donderdag 8 April 1948** en de datum van storting is vastgesteld op **Woensdag 14 April 1948**.

Eindhoven, 18 Maart 1948.-

N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken.
De Raad van bestuur.

Maakt gebruik van de rubriek „Vacatures" voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies. Het aantal reacties die deze annonces tengevolge hebben is' doorgaans uitermate bevredigend; begrijpelijk: omdat er bijna geen groote instelling is, die dit blad niet regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert!

**N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE**

Boekelo : Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

AMSTERDAMSCH E BANK N.V. . INCASSO-BANK N.V.

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT PER 29 FEBRUARI 1948

ACTIEF

Kassa, Kassiers en Daggeldleningen	f 40.173.629,28
Nederlands schatkistpapier	„ 820.500.000,00
Ander overheidspapier	„ 16.799.000,00
Wissels	„ 1.860.869,17
Bankiers in binnen en buitenland	„ 37.346.821,53
Effecten en syndicaten	„ 5.539.423,52
Prolongatiën en voorschotten tegen Effecten	„ 21.223.686,91
Debiteuren	„ 198.736.359,37
Deelnemingen	„ 14.900.302,11
Gebouwen	„ 6.088.620,62
	f 1.163.168.712,51

PASSIEF

Kapitaal	f 70.010.000,00
Reserve	„ 32.500.000,00
Bouwreserve	„ 4.000.000,00
Deposito's op termijn	„ 50.567.930,48
Crediteuren	„ 984.427.528,46
Door derden geaccepteerd	„ 469.942,96
Overlopende saldi en andere rekeningen	„ 21.193.310,61
	f 1.163.168.712,51

Beschikbare krachten

Directie-assistent

en commercieel leider in handelszaak van middelmatige omvang, wenst wegens reorganisatie in dit bedrijf van betrekking te veranderen. Combinatie met vertegenwoordiging, geen bezwaar.

Oud 37 jaar, gehuwd, gewend leiding te geven, jarenlange handelservaring, organisator, volhardend verkoper en vlot stylist.

Beschikt over prima referenties.

Br. onder no. ESB 1167; bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

De **K.L.M.** vraagt

voor haar Planbureau

ECONOOM

liefst met mathematische interesse.
Leeftijd max. 40 jaar.

„Sollicitaties uitsluitend schriftelijk, onder vermelding van dit blad, met toevoeging van recente pasfoto en copie diploma's en getuigschriften aan Personeelszaken K.L.M., Postbus 121, 's-Gravenhage”.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

Bewaarneming van Effecten

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

Abonneert U op

DE ECONOMIST

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van Prof. P. Hennipman, Prof. P. B. Kreukniet, Th. Ligthart, Prof. N. J. Polak, Prof. J. Tinbergen, Prof. H. M. H. A. van der Valk, Prof. C. A. Verrijn Stuart, Prof. G. M. Verrijn Stuart, Prof. Mr. F. de Vries.

Abonnementsprijs f 22,50; franco p. post f 23,30; voor studenten f 19.—; franco per post f 19,80.

Abonnementen worden aangezomen door den boekhandel en door de uitgever.

DE ERVEN F. BOHN TE HAARLEM

E I N D E L I J K

DE uitweg uit de doolhof van bepalingen van de **AFDELING EFFECTENREGISTRATIE VAN DE RAAD VOOR HET RECHTSHERSTEL** door de

Van dit losbladig systeem met dagelijkse aanvullingen kwam zojuist gereed rubriek 4:

FINANCIËLE MAATREGELEN TOT RECHTSHERSTEL

onder redactie van **Mr P. H. J. H. Stulemeyer** en **Mr. C. G. Polvliet**, secretarissen van de Afdeling Effectenregistratie.

Vraagt geheel vrijblijvend het uitvoerig prospectus en een serie ter inzage aan

Waldeck Pyramontlaan 25, Amsterdam-Z. - Tel. 93046.

De strijd tegen de inflatie:

Economisch- Statistisch Kwartaalbericht

Research uitgave van
het Nederlandsch Economisch Instituut

Jaarabonnementen f 6,50
voor abonné's E.-S.B. f 5.—

Telefoon 38340, Rotterdam
Giro. no. 8408

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro: 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.
Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5 Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26* per jaar, voor België/Luxemburg f 28 per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in francs bij de Banque de Commerce te Brussel. Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) en overige landen f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangelekehende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

*Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 16).